

הלכה יומית

ערכי החודש	תאריך	שבוע פרשת	מס' ימים	נושא
אמונה והכל לטובה	יז-כ אלול	כי תבוא	4	חודש אלול
	כב-כז אלול	נצבים	6	ערב ר"ה/ר"ה
	ג-ה תשרי	וילך	3	צום גדליה ועשי"ת
	זח, יא-יב תשרי	האזינו	3	יום כיפור וסוכות
	כד-כו תשרי	בראשית	3	אמונה והכל לטובה בשילוב יג' עיקרים
	כח תשרי – ג חשוון	נח	6	
	ה-י חשוון	לך לך	6	שאלת גשמים ובקשת גשמים עם דיני ז' בחשוון
	יב חשוון – א כסלו	וירא, חיי שרה, תולדות	18	קריאת שמע ותפילה
יושר ואמת	ג-כה כסלו	ויצא, וישלח, וישב, מקץ	20	חנוכה- הלכות נבחרות
	ג-יג טבת	ויגש, ויחי	16	אמירת אמת, אונאה, רמאות וגניבת דעת ע"פ תוכנית הלימוד לכיתה ה' כולל י' בטבת
	טו טבת – ה שבט	שמות, וארא, בא	18	תפילה (המשך) בדגש על תוכנית הלימוד לכיתות ד-ה'
	ז-יט שבט	בשלח, יתרו	12	מצוות התלויות בארץ, טו בשבט בדגש ע"פ תוכנית הלימוד לכיתות ג-ו'
שמחה	כא-כו שבט	משפטים	6	שמחה בהלימה לנושאים בתוכנית מפתח הל"ב מתוך אמונה
	כח שבט – י אדר א'	תרומה, תצווה	12	צדקה, הלואה לעני, גמילות חסדים, ביקור חולים בעקבות דמותה של הרבנית קאפח
	יב-כד אדר א'	כי תשא, ויקהל	12	תפילה (המשך) ע"פ תוכנית הלימוד לכיתות ה-ו' ובהתייחסות לפורים קטן ושבט שקלים
	כו אדר א' – יב אדר ב'	פקודי, ויקרא, צו	15	פורים וחודש אדר- הלכות נבחרות
	יז אדר ב' – ה ניסן	שמיני, תזריע, מצורע	16	פסח וחודש ניסן- הלכות נבחרות
	כג ניסן – ה אייר	קדושים, אמור	11	קדושת א", אהבת הארץ והמקדש (תפילה לכוון המקדש), קדושת ביהכ"ס- עם התייחסות לימי הזכרון ויום העצמאות
אהבת הארץ והמקדש	ז-יט אייר	בהר, בחוקותי	12	ספירת העומר, נושאים שבן אדם לחברו
	כא אייר – ד סיוון	במדבר, נשא	12	הלכות יום טוב, יום ירושלים וחג השבועות
	ח-כד סיוון	בהעלותך, שלח, קרח	16	זהירות ושמירה מפגיעה, ימי בין המצרים, תשעה באב ושאר תעניות

תנא דבי אליהו - כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא
שנאמר "הליכות עולם לו" אל תקרי הליכות אלא הלכות.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

שבוע פרשת כי תבוא, הנושא: חודש אלול

יום שלישי יז' אלול - מדוע חודש אלול נקרא בשם זה?
חודש אלול הוא החודש האחרון בשנה, הסמוך לראש השנה. לכן, בחודש זה אנו מרבים להתכונן ליום הדין, ראש השנה. משמעות המילה "אלול" בשפה הארמית (שפת התלמוד) היא חיפוש. שם זה בא לרמוז לנו על הצורך לחפש, כלומר לבדוק, את מעשינו ולשפר אותם. חז"ל מצאו רמזים שונים בשם "אלול", לדוגמא: ראשי תיבות של הפסוק: "אני לדודי ודודי לי" = אלול. רמז לכך, שכאשר "אני לדודי" - כאשר אנו מתקרבים לקב"ה (דודי = הקב"ה), אז גם "דודי לי" - הקב"ה מקרב אותנו אליו ומטיב עמנו.

יום רביעי יח' אלול - מדוע אומרים סליחות בחודש אלול?
כאשר חטאו בני ישראל בחטא העגל, משה שבר את לוחות הברית, ועלה שוב אל הר סיני לקבל לוחות ברית חדשים. היה זה בראש חודש אלול כאשר משה עלה בפעם השנייה. משה נשאר בהר סיני 40 יום ו-40 לילה, והתפלל לקב"ה שיסלח לעם ישראל על חטא העגל. ב' בתשרי הודיע הקב"ה למשה: "סלחתי כדברך", נתן לו את הלוחות, ומשה ירד מהר סיני. מכאן, שארבעים הימים שבין ראש חודש אלול ליום הכיפורים (י' בתשרי) הם ימים מובחרים וטובים יותר לתשובה ולסליחה. לכן, הספרדים נוהגים לומר סליחות בימים אלו, מראש חודש אלול. בעדות אשכנז נוהגים לומר סליחות כשבוע לפני ראש השנה.

יום חמישי יט' אלול - מתי אומרים את המזמור "לדוד ה' אורי וישעי"?
מראש חודש אלול ועד שמחת תורה נוהגים בני עדות אשכנז לומר בכל יום אחר תפילת שחרית ואחר תפילת מנחה (ויש נוהגים בתפילת ערבית ולא במנחה) את מזמור כד' שבתהילים - "לדוד ה' אורי וישעי". יש סידורים שמזמור זה מופיע בהם אחר שיר של יום. חז"ל מצאו במזמור זה רמז לראש השנה, יום הכיפורים וסוכות. וכך דרשו: "ה' אורי" - בראש השנה, "וישעי" - ביום הכיפורים "כי יצפני בסוכה" - רמז לסוכות. יש לצייין, שרבים מבני עדות ספרד נוהגים לומר מזמור זה אחר תפילת שחרית בכל ימות השנה.

יום שישי כ' אלול - מה עוד נוהגים בחודש אלול?
• תוקעים בשופר, כדי לעורר אותנו לעשות תשובה. בעדות ספרד נוהגים לתקוע בשעת אמירת סליחות. בעדות אשכנז נוהגים לתקוע אחר תפילת שחרית בכל יום בחודש אלול ועד יום כיפור, חוץ משבתות.
• צדקה תציל ממוות, ובזוהי מצילה מהרבה דברים רעים אחרים. לכן טוב לתת צדקה בכל עת, ובמיוחד בחודש אלול.
• יש נוהגים לשלוח אגרות ברכה, ומברכים אחד את השני שיזכו להיכתב ולהחתם בספר חיים טובים, וכן מברכים בברכת שנה טובה לשנה החדשה.
• יש נוהגים לבדוק את המזוזות שבבית, ואם יש צורך - גם את התפילין, ולתקן את הטעון תיקון.

שבוע פרשת נצבים, הנושא: ראש השנה

יום ראשון כב' אלול - כיצד מתכוננים לראש השנה?
• ערב ראש השנה (היום שלפני ראש השנה) הוא היום האחרון בשנה, והזדמנות אחרונה לשוב בתשובה לפני יום הדין - ראש השנה. זהו יום של "חשבון נפש" על השנה שחלפה. ולכן יש נוהגים לצום ביום זה כדי שה' ירחם עליהם, ויכתוב אותם לחיים טובים.
• אם פגענו במשיהו במהלך השנה, אפילו שלא בכוונה, יש לבקש ממנו סליחה עוד לפני ראש השנה.
• לפני ראש השנה מחליפים בגדים ולובשים בגדי שבת. יש המשתדלים ללבוש בראש השנה בגדי לבן, אך אין ללבוש בגדי רקמה ומשי.

יום שני כג' אלול - מה עוד נוהגים לעשות בערב ראש השנה?
• בערב ראש השנה עושים "התרת נדרים" אחרי תפילת שחרית - מבטלים את כל הנדרים שנדרנו ואולי לא קיימנו.
• יש נוהגים ללכת בערב ראש השנה להשתטח ולהתפלל בקברות צדיקים, ונותנים שם צדקה לעניים.
• מצווה להסתפר לכבוד ראש השנה ולגזוז ציפורניים, אם יש צורך בכך, אולם יש להסתפר לפני "חצות היום" (עד 12:35) ולא מאוחר יותר.
• נוהגים לטבול במקווה לכבוד ראש השנה, כדי שנגיע ליום הדין, הוא ראש השנה, טהורים וכך תפילתנו תשמע טוב יותר בשמים.

יום שלישי כד' אלול - מדוע תוקעים בשופר בראש השנה?
"אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו: כלומר, עורו עורו ישנים משינתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וזכרו בוראכם" (רמב"ם).
טעמים (סיבות) שונים יש לתקיעת השופר בראש השנה, אבל הטעם העיקרי הוא, כפי שהרמב"ם כותב, לעורר אותנו לחזור בתשובה ולזכור את ה'.

יום רביעי כה' אלול - אלו ברכות מברכים לפני תקיעת שופר?
ביום הראשון של ראש השנה, לפני שהתוקע תוקע בשופר, הוא מברך שתי ברכות: (1) ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו לשמוע קול שופר. (2) שהחינו.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

ביום השני של ראש השנה עדות המזרח (ספרדים) אינם מברכים את ברכת שהחיינו אלא רק את הברכה הראשונה (לשמוע קול שופר), ואילו יוצאי עדות אשכנז מברכים גם ביום השני את שתי הברכות. בזמן שהתקוע מברך ברכות אלו, הציבור חייב להקשיב ולענות אמן. אסור לדבר מהרגע שהתקוע מברך ועד שהוא מסיים לתקוע בשופר.

יום חמישי כו' אלול - מה המיוחד בתפילות ראש השנה? בראש השנה יש תפילות מיוחדות, והן מופיעות ב"מחזור לראש השנה". מחזור הוא סידור שיש בו תפילות למועדים שונים של השנה. התפילה המיוחדת ביותר היא תפילת מוסף לראש השנה, הנאמרת לאחר תפילת שחרית.

יום שישי כז' אלול - אלו ברכות מיוחדות יש בתפילת מוסף של ראש השנה? בתפילת מוסף שאנו מתפללים בשבתות, בראשי חודשים ובחגים יש שבע ברכות (שלוש ברכות ראשונות, שלוש ברכות אחרונות, וברכה אחת באמצע). בתפילת מוסף של ראש השנה יש תשע ברכות, כאשר שלוש הברכות האמצעיות הן:

- ברכת "מלכויות" - אנחנו מודים שה' ברא את הכל, ושהוא מולך על כל העולם.
- ברכת "זכרונות" - אנחנו מודים שה' זוכר את כל מעשי בני האדם, ולפי המעשים הוא דן אותנו.
- ברכת "שופרות" - אנחנו מזכירים את מעמד הר סיני שהיה בקולות וברקים וקול שופר. מזכירים גם את הטובות שה' עשה עמנו בעבר, ומתפללים שימשיך לעשות עמנו ניסים ונפלאות בזכות תקיעת השופר של ראש השנה.

שבוע פרשת וילך, הנושא: עשרת ימי תשובה

יום רביעי ג' תשרי - צום גדליה - מדוע צמים היום? לאחר חורבן בית המקדש הראשון, גלו לבבל היהודים שהצליחו עוד לשרוד ולהישאר בחיים. רק חלק קטן מהם נשאר בארץ ישראל. בנכדנצר מלך בבל מינה עליהם מושל יהודי- את גדליהו בן אחיקם. בג' בתשרי נרצח גדליהו בן אחיקם, על ידי אחד מידידיו. בעקבות הרצח, ברחו כל היהודים לארץ מצרים, מחשש שיאונה להם רע, והארץ נשארה שממה.

בכל צום ה' אינו רוצה רק שנהיה עצובים על מה שאירע לנו בעבר, אלא בעיקר שנחזור בתשובה ונשפר את מעשינו.

יום חמישי ד' תשרי - מה המיוחד ב"עשרת ימי תשובה"? הימים מראש השנה ועד יום כיפור הם ימים המיועדים לתשובה. זוהי ההזדמנות האחרונה לתקן את מעשינו ולשוב בתשובה שלימה, לפני שה' קובע מה יהיה גורלנו בשנה הקרובה. חז"ל גילו לנו שבימים אלו ה' נמצא, כביכול, יותר קרוב אלנו, ומוכן לקבל את תשובתנו, שנאמר: "דירשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב (ישעיה נה). התשובה ויום הכיפורים מכפרים רק על עבירות שבין אדם למקום. עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שמבקשים סליחה מהחבר, והחבר אמנם סולח.

יום שישי ה' תשרי - איזה שם נוסף יש לשבת הקרובה? השבת שבתוך עשרת ימי תשובה נקראת "שבת שובה", על שם ההפטרה המתחילה במילים "שובה ישראל". יש המכנים שבת זו "שבת תשובה" מכיון שהיא חלה בעשרת ימי תשובה. נוהגים שהרב דורש בשבת זו בבית הכנסת.

שבוע פרשת האזינו, הנושא: יום כיפור + סוכות

יום ראשון ז' תשרי - האם יש הבדל בין יום כיפור ליום כיפור? כל מלאכה שאסורה בשבת אסורה גם ביום כיפור, אלא שיום כיפור חמור יותר שכן מי שעושה מלאכה ביום כיפור במזיד (כלומר בכוונה) עונשו כרת (העונש החמור ביותר). בנוסף לאיסור מלאכה קיימים איסורים המיוחדים ליום כיפור (עליהם נלמד מחר). איסורים אלו מתחילים מלפני כניסת החג (כ- 20 דקות לפני השקיעה) ועד אחר צאת הכוכבים במוצאי החג. בכל האיסורים אין הבדל בין בנים לבנות.

יום שני ח' תשרי - מהם האיסורים המיוחדים של יום כיפור? 1. איסור אכילה ושתייה - יום הכיפורים הוא הצום היחיד מן התורה. בנים מגיל 13 ובנות מגיל 12 חייבים לצום בכל יום כיפור. ילדים מעל גיל 9 צמים חלק מן הצום. חולה שיש בו סכנה, כלומר חולה שהצום עלול לסכן את חייו, פטור מהצום.

2. איסור רחיצה - כל רחיצה שהיא לתענוג אסורה. רחיצה שנועדה להסיר לכלוך - מותרת.
3. איסור נעילת נעלי עור - נעליים או סנדלים שחלק מהם עשוי מעור אסור לנעול אותם ביום כיפור. מותר לנעול נעלי בד, פלסטיק, גומי או עץ.

יום חמישי יא' תשרי - האם חייבים להראות את ארבעת המינים לרב? בנוסף למצוות סוכה, אנו זוכים בחג סוכות לקיים מצווה נוספת: מצוות ארבעת המינים. התורה מצווה אותנו: "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל" (ויקרא, כג, מא). יש ללמוד היטב את פרטי הדינים של כל אחד מארבעת המינים: הלולב, ההדס, הערבה והאתרוג, כדי לדעת מה כשר ומה לא. מי שלא יודע את כל פרטי הדינים חייב להראות את ארבעת המינים לרב, כדי לוודא שהם כשרים ומהודרים.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יום שישי יב' תשרי - על מה צריך להקפיד כאשר בוחרים ארבעת המינים? כפי שלמדנו, יש ללמוד היטב את פרטי הדינים. נזכיר בקיצור כמה דברים שיש להקפיד עליהם במיוחד: לולב – יש לבדוק שהלולב ישר והעלים סגורים לכל אורכו. במיוחד יש להקפיד שהעלה העליון יהיה סגור. אורך הלולב צריך להיות לפחות 40 ס"מ. הדס – שהוא "משולש" כלומר שיהיו שלושה עלים יוצאים מאותו מקום בכל פעם לכל אורכו. בדיעבד, אם הרוב "משולש" – כשר. אורך ההדס צריך להיות לפחות 30 ס"מ. ערבה – יש לוודא שאכן מדובר בערבה ולא בצמח אחר דומה (כמו עץ הצפצפה), להקפיד שהעלים לא יהיו יבשים, ושהראש לא יהיה קטום (=חתוך). אורך הערבה צריך להיות לפחות 30 ס"מ. אתרוג – שלא יהיה אתרוג מורכב, ושיהיה ללא פגמים. יש להראות לרב בכל ספק שנוצר.

שבוע פרשת בראשית, נושא: אמונה והכל לטובה

יום רביעי כ"ד תשרי - מהו יסוד האמונה? אנו אומרים בכל יום, על פי הרמב"ם: אני מאמין באמונה שלמה, שהבורא יתברך שמו מצוי ומשגיח והוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים. זהו יסוד האמונה.

יום חמישי כ"ה תשרי - האם הקדוש ברוך הוא מנותק מהעולם שברא? אנו איננו מאמינים רק בכוחו של הקב"ה כבורא כל יכול המנותק מן העולם. אלא גם ברצונו של הקב"ה לאפשר לנו ליצור עמו קשר על ידי קיום חוקי התורה.

יום שישי כ"ו תשרי - האם יש הוכחה לקיום הבורא? כהוכחה לעניין זה מביא הר"ה ל"ב כוזרי" את ההסבר כי ביהדות, להבדיל מדתות אחרות, התגלות ה' ונתינת התורה נעשו "ברוב עם" במעמד שאיננו ניתן לערעור או לזיוף על ידי יחידים. כמו כן ההעברה של תורה זו במסורת מדוקדקת מדור לדור מבטיחה כי התוכן האלוקי שהתגלה לעם ישראל באותו מעמד הוא העומד בפנינו עד עצם היום הזה.

שבוע פרשת נח

יום ראשון כ"ח תשרי - מה התוצאה של האמונה? אדם ש'מאמין' שה' רוצה רק להטיב עם בראיו, אין לו דאגות, הוא מאמין בה' ושם מבטחו בה', והוא עושה את רצונו. וכן כתוב על נח: "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, את האלהים התהלך נח" (בראשית ו', ט') ועל אברהם אבינו נאמר: "ויאמר אליו אני אל שדי, התהלך לפני ה'ה' תמים".

יום שני כ"ט תשרי - האם זה טוב ללכת למגיד עתידות? הגויים חסרי-אמונה ולכן הם נגשים לחוזים בכוזבים ולמגיד-עתידות וקוסמים. אך למאמין בה' יש צווי בתורה: "אל תפנו אל האלילים", ועוד כתובים שמונה אסורים: "לא ימצא בך מעביר בנו ובתו ב'אש, קוסם קסמים, מעוון ומנחש ומכשף. וחובר חבר ושואל אוב וידעני ודורש אל המתים".

יום שלישי ל' תשרי - מהי מצות הבטחון? מצות הבטחון הוא שידע עם לבבו כי הכל בידי שמים, וביד הקב"ה לשלוח ישועה. ואף שהאדם משתדל באופן מעשי ביד להשיג השגים בעניני פרנסה וביתר התחומים, עליו לדעת שהכל תלוי ביד ה', ועליו להתפלל תמיד לחסדו

יום רביעי א' חשוון - מי אמר ש"הכל לטובה"? מסופר בתלמוד על רבי עקיבא שהלך בדרך והגיע לכפר אחד. דפק על דלתות הבתים וביקש שיארחוהו ללילה לילה תמורת תשלום, אך כולם סירבו להכניסו וטרקו בפניו את הדלת. רבי עקיבא לא איבד את ביטחונו בבורא, ואמר: "כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה, לטובה הוא עושה", ובאמת התברר שזה היה לטובה כי כך ניצל מהתקפת האויבים.

יום חמישי ב' חשוון - האם באמת רוצים שנרגיש שהכול לטובה? אנחנו בודאי מאמינים שמצד הקב"ה, הדבר אכן כך, כל המקרים, כל המאורעות, כל הכישלונות – לטובתנו, כמו שכתוב (בתהילים מה, ט): "טוב ה' לכל" – בלי יוצא מן הכלל; ואפילו הצרות שלנו הן לטובה, כמו שנאמר: "את אשר יאהב ה' יוכיח" (משלי ג, יב)

יום שישי ג' חשוון - למה נקרא נחום איש גמזו בשם זה? מפני שעל כל דבר שהגיע לו היה אומר "גם זו לטובה". פעם אחת בקשו ישראל לשגר מתנה לקיסר. שלחו את נחום איש גמזו ובידו מלוא ארגז אבנים טובות ומרגליות. בפונדק גנבו את הארגז ומילאוהו עפר, וכשהגיע לקיסר נעשה נס שהעפר גרם לו לנצח במלחמותיו. הכניסוהו לגנזי המלך ומילאו ארגזו אבנים טובות ומרגליות ושגרוהו בכבוד גדול.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

שבוע פרשת לך לך, נושא: הזכרת גשמים ובקשת גשמים

יום ראשון חשוון - מדוע מזכירים ומבקשים גשמים?
על ידי המים החיים מתקיימים בעולם, ולכן הגשם נחוץ כל כך לקיום העולם, ופעמיים אנו מזכירים אותו בתפילה, בתחילה אנו משבחים את ה' על הורדתו, ואח"כ אנו מבקשים מה' שיברך אותנו בטל ומטר.

יום שני חשוון - מהי הזכרת גשמים?
בברכה השנייה, היא ברכת "מחיה המתים" אנו אומרים "משיב הרוח ומוריד הגשם", ותיקנו להזכיר את שבח הגשם בברכת "מחיה המתים", מפני שהגשמים מביאים חיים לעולם.

יום שלישי חשוון - מהי בקשת גשמים?
בברכה השמינית, היא ברכת השנים, אנו מבקשים על הגשם "ותן טל ומטר לברכה". למנהג ספרדים כל נוסח ברכת השנים משתנה מהחורף לקיץ, בחורף פותחים ב"ברך עלינו" ואילו בקיץ פותחים ב"ברכנו ה' אלוהינו". ולמנהג אשכנזים נוסח ברכת השנים בקיץ ובחורף שווה, אלא שבחורף אומרים "ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה" ואילו בקיץ אומרים "ותן ברכה על פני האדמה".

יום רביעי חשוון - מה הדין אם טעה בחורף ולא הזכיר גשם?
טעה ולא הזכיר גשם בחורף, אם הזכיר טל, כפי שאנו אומרים בקיץ "מוריד הטל", כיוון שאמר שבח מסוים שקשור לגשם, אינו צריך לחזור. אבל אם גם לא הזכיר הטל, כיוון שהחסיר שבח כל כך חשוב - צריך לחזור.

יום חמישי חשוון - מה הדין אם טעה ולא ביקש על הגשמים בחורף?
אם עדיין לא הגיע לברכת "שומע תפילה", ימשיך בתפילתו וכשיגיע לברכת "שומע תפילה", שבה מותר לבקש כל בקשה, יבקש בה על הגשמים, ויתקן בכך את טעותו. אבל אם כבר עבר את ברכת "שומע תפילה", הפסיד את המקום שבו יכל לתקן את עצמו, והפסיד גם את כל הברכות שאמר אחר ברכת השנים, ועליו לחזור לברכת השנים ולאומרה כהלכה, וממנה ימשיך להתפלל כסדר. ואם כבר סיים תפילתו, כיוון שלא ביקש גשם, הפסיד את ברכת השנים והתפילה חסרה, ולכן עליו לחזור ולהתפלל.

יום שישי חשוון - האם יש עצה כנגד השכחה?
טוב שכל אדם ירגיל עצמו ביום ההחלפה לנוסח החדש, ויחזור עליו תשעים פעם, וכך יהיה שגור בלשונו ולא יטעה, וגם אם יתעורר לו ספק כיצד אמר, לא יצטרך לחזור, שכן שהרגיל את לשונו תשעים פעם לומר כהלכה, מן הסתם התפלל כראוי.

שבוע פרשת וירא, הנושא: קריאת שמע

יום ראשון יב' חשוון - כמה פעמים חייבים לקרוא קריאת שמע?
מצווה מן התורה לקרוא קריאת שמע בכל יום פעמיים: פעם אחת בלילה ופעם אחת ביום, שנאמר: "וַיְדַבֵּר ה' בְּשִׁבְתְּךָ בֵּיתְךָ וּבְלִילְךָ בְּדֶכְךָ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ". "בְּשִׁכְבְּךָ" – הכוונה ללילה, וּבְקוּמְךָ – הכוונה ליום.

יום שני יג' חשוון - אלו פרשיות צריך לקרוא?
קריאת שמע כוללת שלוש פרשיות שצריך לקרוא:
1. שמע ישראל + ואהבת – פרשה זו עוסקת בקבלת עול מלכות שמיים, באמונה שה' הוא אחד ובאהבת ה'.
2. והיה אם שמוע (עד כימי השמיים על הארץ) – בפרשה זו אנו מקבלים עלינו עול מצוות.
3. ויאמר – בפרשה זו יש ציווי על זכירת המצוות על ידי מצוות הציצית, וזכירה של יציאת מצרים.

יום שלישי יד' חשוון - האם אפשר לקרוא קריאת שמע במשך היום מתי שרוצים?
כדי לקיים את מצוות קריאת שמע של שחרית מן התורה יש לעשות זאת רק בשעות הבוקר. בתקופת חז"ל לא היה שיעור, והזמנים היו נקבעים על פי האור שבחוץ. חז"ל קבעו שניתן להתחיל לקרוא קריאת שמע "משיראה את חברו ממרחק ד' אמות ויכירו". כלומר, ממתי שיש כבר מעט אור בחוץ באופן שניתן לזהות חבר במרחק של 2 מטר. הזמן המאוחר ביותר הוא עד שלש "שעות זמניות". זמנים אלו גם משתנים ממקום למקום. כיום, ניתן לראות זמנים אלו בצורה מדויקת בלוחות שנה, באתרי אינטרנט (לדוגמה: אתר "שיבה" המציע את כל הזמנים לכל יום ולכל מקום בארץ ובעולם), ובאפליקציות שונות.

יום רביעי טו' חשוון - על מה יש לחשוב בזמן קריאת שמע?
את קריאת שמע יש לקרוא בכוונה גדולה, באימה ובריאה. בעיקר יש להתכוון למה שאומרים בפסוק "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", שבו אנו מקבלים עלינו עול מלכות שמיים. בשעת הקריאה יש להתכוון (כלומר לחשוב) באופן הבא: "שמע ישראל" - המצווה לקבל עול מלכות שמיים מיועדת רק לעם ישראל, לכן שמע – כלומר עלינו לקבל עלינו דבר זה, לדעת ולהאמין בו. ה' אלוהינו – ה' הוא האלוהים שלנו, הוא תמיד – היה עוד לפני בריאת העולם, הוא קיים בהווה, והוא יהיה בעתיד לעולם. ה' אחד – ה' הוא היחיד המולך בכל העולם, בשמיים ובארץ.

יום חמישי טז' חשוון - מה יעשה מי שלא התכוון בפסוק "שמע ישראל"?
מי שלא התכוון לפירוש המדויק של כל מילה, אך הבין באופן כללי את משמעות המילים – יצא ידי חובה. אבל מי שבשעת קריאת שמע חשב על דברים אחרים לגמרי – לא יצא ידי חובה, ועליו לחזור ולקרוא שוב. אם שם לב לכך

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

מיד לאחר שקרא את הפסוק הראשון (שמע ישראל) – ימתין מעט ואחר כך יחזור לקרוא שוב בכוונה. אם נזכר באמצע הפרשה הראשונה, יפסיק ויחזור לקרוא מ"שמע ישראל" בכוונה. ואם נזכר באמצע הפרשה השנייה – עליו לסיים לקרוא את הפרשה השנייה, לחזור ולקרוא שוב את הפרשה הראשונה בכוונה ולהמשיך מהפרשה השלישית ("ויאמר...").

יום שישי ז' חשוון - על מה צריך עוד להקפיד בעשת קריאת שמע?

- נוהגים לקרוא את הפסוק הראשון בקול רם, ולכסות את העיניים ביד ימין. דבר זה מסייע לנו להיות מרוכזים יותר ולחשוב על פירוש המילים.
- במשך כל קריאת שמע – יש להשמיע לאוזניים מה שקוראים. בדיעבד, מי שלא השמיע לאוזניו – יצא ידי חובה, בתנאי שלפחות קרא את הפסוקים בשפתיים. אבל מי שרק קרא בעיניים – לא יצא.
- לאחר אמירת "שמע ישראל" אומרים את הפסוק: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בלחש. מי שלא אמר פסוק זה, או שלא כוון את ליבו בפסוק זה – עליו לחזור ולאמרו שוב, כדין מי שלא כוון בפסוק "שמע ישראל".

שבוע פרשת חיי שרה, הנושא: הקדמה לנושא תפילה (על פי ספר "פניני הלכה" של הרב אליעזר מלמד)

יום ראשון יט' חשוון - בשביל מה צריך להתפלל?

התפילה מבטאת את האמונה שלנו בבורא העולם. כל אחד ואחד מאתנו אינו מושלם. לכל אחד יש חסרונות, ואנו מעוניינים להשלים אותם, לכן אנו פונים אל בורא העולם בתפילה ובבקשת עזרה. יש אנשים שבשגרת החיים שלהם, ביום יום, טוב להם. הם אינם מרגישים חסרון, ולכן הם אינם מרגישים צורך לפנות אל ה' בתפילה. אבל כאשר שגרת החיים שלהם נפגעת, הם פתאום מבינים כמה מהר המצב יכול פתאום להשתנות, הם מבינים מי מנהל את העולם, ואז הם זועקים לה' בתפילה שייסייע להם ויציל אותם. לדוגמא: אדם שהוא בריא לחלוטין ופתאום היה חולה או נפצע לא עליו. לנוצת זאת, יש אנשים שגם כאשר שגרת החיים שלהם טובה, הם מודעים לכך שהם מוגבלים, ובכל רגע מצבם יכול להשתנות לרעה. מתוך תחושת חיסרון זו, הם פונים אל ה' בתפילה בכל יום, מבקשים עזרה ומודים על הטוב הקיים.

יום שני כ' חשוון - האם התפילה תמיד עוזרת?

"אמר רבי חנינא: כל המאריך בתפילתו אין תפילתו חוזרת ריקם" (גמרא ברכות לב' עמוד ב'). מדבריו של רבי חנינא אנו למדים שכל תפילה הנאמרת בכוונה – פועלת ומשפיעה לטובה. לפעמים ההשפעה של התפילה היא מידית ואנו רואים את התוצאות, אך לפעמים ההשפעה היא לטווח רחוק וקשה לנו לראות כיצד התפילה עזרה. יתרה מכך, לפעמים התפילה נענית לגמרי, ולפעמים רק באופן חלקי. יש גם מצבים שבאה צרה על אדם, ומסיבות שונות הצרה היא לטובתו, ולכן הקב"ה לא מקבל את תפילתו. למרות זאת, התפילה תועיל לדבר אחר. כאשר מתפללים, אסור לחשוב שהקב"ה חייב למלא את בקשתנו, אלא יש להתפלל בכל מצב ולדעת שה' שומע את התפילה ובוודאי התפילה תפעל לטובה.

יום שלישי כ"א חשוון - האם חייבים להתפלל?

בתורה כתובים שני פסוקים המצווים אותנו לעבוד את ה': 1. "וַיַּעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם" (שמות כה, כה) 2. אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם תִּירָא וְתַעֲבֹד" (דברים י, יג). חז"ל פירשו לנו ש"העבודה" המוזכרת בפסוקים אלו היא "עבודה שבלב", כלומר תפילה. לדעת הרמב"ם (רבי משה בן מיימון) אנו למדים מכך שיש מצווה מן התורה להתפלל בכל יום. אולם לדעת הרמב"ן (רבי משה בן נחמן) מהתורה אין חייב להתפלל אלא רק מדרבנן, כי אנשי כנסת הגדולה תיקנו את החיוב להתפלל, ופסוקים אלו הם רק אסמכתא (חיזוק לדברי חז"ל). לכל הדעות כאשר אדם או ציבור נמצאים בצרה – יש חייב מן התורה להתפלל.

יום רביעי כ"ב חשוון - מי קבע את נוסח התפילה?

עד תקופת בית המקדש השני, לא היה נוסח תפילה מסודר, וכל יהודי היה מתפלל מברך ומודה לה' באמצעות מילים שחיבר, שביטאו את מה שהרגיש בלב. מצב זה גרם להרבה אנשים לזלזל בתפילה, ולומר רק תפילות קלושות ומשובשות. אנשי כנסת הגדולה, שחיו בתחילת ימי בית המקדש השני, ראו שמצב זה גורם לחוסר אמונה בקב"ה. הם גם ראו שבעקבות הגלות רבים מעם ישראל אינם בקיאים בלשון הקודש, ומתקשים למצוא את המילים המתאימות לתפילה. לכן הם תקנו את נוסח תפילת שמונה עשרה ואת הברכות השונות שאנו מברכים. נוסח תפילה אחיד מאפשר לכל אחד להתפלל כראוי, וגם כולל בתוכו את כל הבקשות שראוי לבקש.

יום חמישי כ"ג חשוון - כמה פעמים ביום צריך להתפלל?

בנוסף לנוסח התפילה, תקנו אנשי כנסת הגדולה שיש להתפלל שלש פעמים ביום: שחרית, מנחה, וערבית. תקנה זו מבוססת על המנהג הקדום של אבותינו. אברהם אבינו תיקן את תפילת שחרית, כלומר נהג להתפלל תפילה בכל יום בבוקר. יצחק תיקן את תפילת מנחה, ויעקב אבינו תיקן את תפילת ערבית. אנשי כנסת הגדולה קבעו שכל אדם חייב להתפלל את תפילת שחרית ומנחה, ותפילת ערבית היא רשות אך לא חובה. במשך הזמן גם תפילת ערבית הפכה להיות תפילת חובה.

יום שישי כ"ד חשוון - מה הקשר בין התפילה לקרבנות?

בזמן בית המקדש עובדת ה' הייתה בעיקר באמצעות הקרבנות. בכל יום היו מקריבים שני "קרבנות ציבור" באופן קבוע: "קרבן תמיד של שחר" – אותו היו מקריבים בבוקר, ו"קרבן תמיד של בין הערביים" – אותו היו מקריבים אחר

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

הצהריים. כיום שאין לנו בית מקדש ואין קרבנות, התפילות הם עבודת ה' במקום הקרבנות. מסיבה זו, אנשי כנסת הגדולה שתקנו את התפילות, תיקנו אותם כנגד הקרבנות. תפילת שחרית – כנגד קרבן תמיד של שחר, ותפילת מנחה – כנגד תמיד של בין הערביים. תפילות שחרית ומנחה הן חובה כשם שקרבנות אלו הם חובה. את תפילת ערבית תיקנו כנגד הקרבת איברי הקרבנות, שהיו קרבים בלילה. ומכיון שהקרבת האיברים במקדש הייתה רשות גם תפילת ערבית – רשות.

שבוע פרשת תולדות, הנושא: ההכנות לתפילת שמונה עשרה

יום ראשון כו' חשוון - כיצד יש להתכונן לתפילה?

כפי שלמדנו, עיקר התפילה היא תפילת שמונה עשרה, אותה תיקנו אנשי כנסת הגדולה. בתפילה אנו עומדים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. כמוכן שעובדה זו מחייבת אותנו להתכונן כראוי לפני התפילה כפי שנאמר בדברי הנביאים: "הֲכֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל" (עמוס ד, יב). התפילה מרוממת ומחזקת את האדם ולכן יש להתפלל מתוך שמחה, ולא מתוך עצבות. מסיבה זו תיקנו חכמים לומר לפני תפילת שמונה עשרה דברים משמחים: לפני תפילת שחרית וערבית את ברכת גאל ישראל, ולפני תפילת מנחה את "אשרי". בכוחה של התפילה להשפיע מאוד, ועל כן התפילה תהיה מתוך רצינות, באימה והכנעה ולא חלילה מתוך קלות ראש.

יום שני כז' חשוון - מה יעשה מי שיש לו מחשבות המפריעות לו להתרכז בתפילה?

אין להתפלל מתוך טרדה (=מחשבות המפריעות לריכוז בתפילה). כאשר אנו באים להתפלל עלינו להרגיש כאילו אנו מתכוננים לפגישה עם מלך או שר חשוב, שאז בוודאי היינו חושבים על כל מילה שאנו עומדים לומר. כל שכן כאשר אנו באים לדבר עם הקב"ה, מלך מלכי המלכים. אם לפני התפילה נזכור זאת היטב ונהרהר בכך, נוכל לפנות את מחשבותינו ממחשבות זרות המפריעות לנו להתרכז בתפילה. חז"ל מספרים, שחסידיהם הראשונים לא היו מסתפקים בזה, אלא היו שוהים שעה שלימה לפני התפילה, כדי לכוון את ליבם לאביהם שבשמיים.

יום שלישי כח' חשוון - אלו בגדים יש ללבוש לתפילה?

לקראת התפילה עלינו להתלבש בצורה מכובדת ומתאימה. כאשר אנו נפגשים עם אנשים חשובים אנו מקפידים להתלבש באופן מכובד, כך לפחות עלינו להקפיד להתלבש לפני התפילה. אחרת, יצא שאנו מכבדים את ה' פחות ממה שאנו מכבדים בני אדם. יחד עם זאת, אין צורך ללבוש בכל יום את הבגדים המכובדים ביותר, שבהם אנו מתלבשים בחגים ובשבתות או באירועים מיוחדים.

יום רביעי כט' חשוון - האם מותר להתפלל במכנסיים קצרים?

הלבוש המתאים נקבע לפי מנהג המקום והאדם. מי שרגיל ללכת ברחוב עם כובע וחליפה צריך להתלבש כך גם בתפילה, גם אם הוא מתפלל בביתו. אבל מי שרגיל להופיע בפני אנשים חשובים עם חולצה קצרה וסנדלים יכול להתפלל כך. כן הוא לגבי מכנסיים קצרים: ילדים או חברי קיבוצים שרגילים ללכת במכנסיים קצרים גם בשעה שיבואו לבקר אותם אנשים חשובים – מותר להם להתפלל במכנסיים קצרים. חזן בבית הכנסת בכל מקרה צריך לכסות את רגליו עד אחר הברכים.

יום חמישי ל' חשוון - מה יעשה פועל שצריך להתפלל?

מי שבדרך כלל הולך עם בגדים מכובדים, אך באופן חד פעמי לבש בגדי עבודה מלוכלכים או מכנסיים קצרים, כגון אם עבד בגינה, עליו להחליף את בגדיו לבגדים מכובדים לפני התפילה, מכיון שבשבילו בגדים אלו הם בזויים. אפילו אם בזמן שיחליף בגדים יפסיד תפילה במניין – עליו לעשות זאת כדי לא לפגוע בכבוד התפילה. אבל מי שעוסק במלאכת כפיים ולבוש בגדי עבודה תמיד במשך היום – אם קשה לו להחליף בגדים לתפילה או שאין לו זמן, יכול להתפלל בבגדי עבודה, כי בגדים אלו לא נחשבים בזויים בשבילו.

יום שישי א' כסלו - האם מותר להתפלל עם פיג'מה או מעיל גשם?

אין להתפלל בפיג'מה, כיוון שלא עומדים כך בפני אנשים מכובדים. אבל לחולה מותר להתפלל בפיג'מה, מפני שמקובל שחולה לובש פיג'מה גם בזמן שאנשים מכובדים באים לבקר. אין להתפלל עם מעיל גשם, מגפיים וכפפות. אבל אם קר מאוד – מותר ללכת עם מעיל גשם וכפפות כי אין בכך פגיעה בכבוד התפילה. במקום שרגילים ללכת במגפיים – מותר להתפלל עם מגפיים.

שבוע פרשת ויצא, הנושא: חנוכה

יום ראשון ג' כסלו - אלו נסים נעשו לעם ישראל בחנוכה?

בזמן בית המקדש השני גדול מלכי יוון גזירות על עם ישראל, לקחו את כספם, ומנעו מהם ללמוד תורה ולקיים מצוות. נוסף לכך, הם נכנסו לבית המקדש ושימאו אותו. היהודים יצאו להילחם ביוונים כשבראשם יוחנן כהן גדול ובני הכהנים מבית חשמונאי. למרות שהיהודים היו מעטים וחלשים ואילו היוונים היו רבים וגבורים, ה' עשה נס גדול וביום כה' בכסלו ניצחו החשמונאים את היוונים.

החשמונאים הכהנים נכנסו להיכל שבבית המקדש וחיפשו שמן להדליק בו את מנורת המקדש, אך מצאו פך שמן אחד שהיה אפשר להדליק ממנו רק יום אחד. נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים!

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יום שני ד' כסלו - מה עושים בחנוכה לזכר הנסים שנעשו לנו?
לזכר הנסים שנעשו לעם ישראל תיקנו חכמים את שמות ימי החנוכה, שתחילתם בכה' בכסלו, שיהיו אילו ימי שמחה והלל. לזכר נס פך השמן תיקנו חכמים להדליק נרות בכל לילה ולילה משמנות הלילות, כדי להראות ולפרסם את הנס. לזכר נס הניצחון במלחמה תיקנו חכמים לומר "על הניסים" ו"הלל שלם". ימים אלו נקראים "חנוכה", כלומר חנוכה, שביום כה' בכסלו חנו היהודים מאוביהם.

יום שלישי ה' כסלו - כמה נרות וכמה חנוכיות מדליקים בכל לילה?
מדליקים נר אחד (ועוד שמש) בלילה הראשון של חנוכה, ומוסיפים נר אחד בכל לילה של חנוכה כך שבליילה השני מדליקים שני נרות, בשלישי שלשה נרות וכן הלאה. בעדות ספרד נוהגים שבעל הבית מדליק ומוציא ידי חובה את כל בני ביתו, ואילו בעדות אשכנז נוהגים שכל אחד מבני הבית מדליק חנוכיה (חוץ מהאשה שיוצאת ידי חובה בהדלקת בעלה).

יום רביעי ו' כסלו - מהו המקום המומלץ ביותר להניח את נרות חנוכה?
מצווה להניח את החנוכיה בפתח הסמוך לרשות הרבים (לרחוב), בטפח הסמוך לפתח (במרחק שלא יותר מ- 8 ס"מ מהדלת), בצד שמאל של הנכנס. באופן זה יש יותר פרסום הנס, וגם כשאדם נכנס המזוזה תהיה מימינו והחנוכיה משמאלו ויהיה מוקף במצות. כאשר מדליקים בחוץ יש להקפיד שיהיה זה במקום שלא יכבו הנרות בקלות ברוח (ניתן כיום להניח בתוך תיבה מיוחדת שדפנותיה מזכוכית).

יום חמישי ז' כסלו - היכן יש להדליק את הנרות אם מתגוררים בבנין רב קומות?
מי שגר בקומה עליונה ואין באפשרותו להניח את הנרות בפתח הפתוח לרחוב, יניח את הנרות בחלון או במרפסת הפונים לרחוב. לדעת חלק מהפוסקים, אדם המתגורר בבנין רב קומות באופן שהחלון גבוה מעשרים אמה מן הרחוב, כגון שגר בקומה הרביעית, צריך להניח את החנוכיה בפתח הבנין (בטפח הסמוך לפתח) הפונה לרשות הרבים. ואם אין אפשרות לעשות זאת, אדם יוצא ידי חובה גם אם הניח את החנוכיה על השולחן שבביתו.

יום שישי ח' כסלו - באיזה צד מניחים את החנוכיה שמדליקים בבית הכנסת?
כאשר מדליקים נרות בבית הכנסת מניחים את החנוכיה בקיר הדרומי, כפי שהמורה שבבית המקדש הייתה מונחת. מנהג עדות אשכנז שהמדליק בבית הכנסת עומד בין הקיר לחנוכיה, כשפניו לכוון צפון, ואילו מנהג עדות ספרד שהמדליק עומד מול החנוכיה כשפניו לכוון דרום.

שבוע פרשת וישלח, הנושא: הלכות חנוכה/המשך

יום ראשון י' כסלו - מה יעשה מי ששכח לברך "שהחיינו" בלילה הראשון?
בלילה הראשון מברכים שלש ברכות: להדליק נר חנוכה, שעשה נסים ושהחיינו (הנוסח המלא נמצא בסידור). מהלילה השני ואילך מברך המדליק רק שתי ברכות: ברכת "להדליק" וברכת "שעשה ניסים". מי ששכח ביום הראשון לברך את ברכת "שהחיינו" – יברך ברכה זו בלילה השני, או באחד הלילות שזכר.

יום שני יא' כסלו - האם אפשר לצאת ידי חובה בהדלקת נרות שבבית הכנסת?
נוהגים להדליק נרות חנוכה בכל יום בבית הכנסת, כדי לפרסם את נס חנוכה. ההדלקה נעשית בין תפילת מנחה לתפילת ערבית. כאשר יש מניין של עשרה אנשים נוהגים גם לברך על הדלקה זו. מי ששמע הדלקת נרות בבית הכנסת לא יצא ידי חובה וחייב להדליק בביתו.

יום שלישי יב' כסלו - כיצד ינהג שליח הציבור שמדליק את הנרות בבית הכנסת?
גם שליח הציבור שהדליק את הנרות בבית הכנסת לא יוצא ידי חובה בהדלקה זו, ועליו לברך ולהדליק שוב בביתו. אולם בלילה הראשון שמברכים גם "שהחיינו" – אם בירך כבר בבית הכנסת לא יברך שוב את ברכת שהחיינו בביתו, אלא אם כן הוא מברך כדי להוציא ידי חובה את אשתו ובני ביתו. שליח ציבור שהדליק קודם בביתו ובא להדליק אחר כך בבית הכנסת – למרות שבירך כבר "שהחיינו" בביתו, מברך שוב שהחיינו בבית הכנסת עבור שאר הציבור.

יום רביעי יג' כסלו - מה מדליקים קודם, נרות שבת או נרות חנוכה?
הדלקת נרות שבת מסמנת את כניסת השבת, ומרגע שנכנסה השבת אסור כבר להדליק נרות. לכן לפני כניסת שבת, שחלה בימי החנוכה, מדליקים קודם את נרות החנוכה, ולאחר מכן את נרות השבת. מכיוון שמדליקים מוקדם יותר משאר ימי החנוכה, יש לדאוג שיהיה בנר יותר שמן (או להדליק נרות יותר גדולים) כדי שהחנוכיה תדלק עד חצי שעה אחר צאת הכוכבים.

יום חמישי יד' כסלו - מה עושים קודם, הבדלה או הדלקת נרות חנוכה?
במוצאי שבת בבית הכנסת מדליקים קודם נרות חנוכה ואחר כך מבדילים, וכל אדם בביתו עושה קודם הבדלה ואחר כך מדליק את נרות החנוכה. אסור לעשות הבדלה על נר חנוכה, משום שהבדלה נעשית על נר שנהנים מאורו ואין ליהנות מנרות חנוכה.

יום שישי טו' כסלו - מתי לא מברכים על הדלקת נרות חנוכה?
• מנהג ירושלים להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת גם ביום לפני תפילת שחרית. מנהג זה מזכיר את נרות בית המקדש. על הדלקה זו לא מברכים.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

- אין לברך על נר חנוכה שמדליקים במסיבות מצווה.
- אין מברכים על חנוכייה חשמלית.

שבוע פרשת וישב, הנושא: הלכות חנוכה/המשך

יום ראשון י' כסלו - האם מותר להזיז את החנוכייה ממקום למקום?

כלל יש בדיני חנוכה: "הדלקה עושה מצווה". פירוש הדבר, שמצוות הדלקת נרות חנוכה מתקיימת בעת ההדלקה של הנרות, ולא בהנחת הנר, השמן או החנוכייה. משום כך, צריך שבזמן ההדלקה יהיו הנרות במקום שבו רוצים שימשיכו לדלוך. לאחר שנעשתה ההדלקה אסור להזיז את החנוכייה למקום אחר. מי שהדליק במקום אחד, ואחר כך העביר את החנוכייה למקום אחר – לא יצא ידי חובה, וצריך לכבות את הנרות ולהדליק שוב בלא ברכה.

יום שני י"ח כסלו - מה עושים אם הרוח כיבתה את הנרות?

כיוון שההדלקה עושה את המצווה, והחייב הוא רק להדליק את הנר – אדם שהניח את הנרות במקום שאין רוח והדליקם קיים את המצווה. לכן, אם כבו הנרות, אפילו לפני שעברה חצי שעה, אין חייבים להדליק שוב את החנוכייה. בכל זאת, ראוי להדליק שוב את החנוכייה ללא ברכה. מי שהדליק נרות ואחר כך בא לסדר את שלהבת הנרות ובטעות כיבה אותם – הדין יהיה אותו דבר, שאינו חייב להדליק שוב, אך ראוי להדליק שוב ללא ברכה.

יום שלישי י"ט כסלו - מתי חייבים להדליק מחדש את הנרות?

אדם שהניח את החנוכייה במקום שברור שיקבו הנרות, כגון במקום שיש רוח חזקה, וכבו הנרות – חייב להעביר את החנוכייה למקום מוגן מרוח, ולחזור ולהדליק בלא ברכה.

יום רביעי כ' כסלו - האם אישה חייבת להדליק נרות חנוכה?

גם נשים חייבות בהדלקת נר חנוכה, אך מצוות הדלקת הנרות היא "איש וביתו", כלומר איש ואשתו. לכן אישה נשואה אינה מדליקה נר בפני עצמה, אלא יוצאת ידי חובה בהדלקת הנר של הבעל. כאשר הבעל אינו נמצא בבית בזמן ההדלקה – האישה מדליקה.

יום חמישי כ"א כסלו - האם אבא יכולה להדליק נרות חנוכה במקום אבא?

מכיוון שאישה חייבת בהדלקת נרות חנוכה, היא יכולה להוציא אחרים ידי חובה בהדלקתה, כגון אם הבעל נעדר מהבית בשעת ההדלקה. גם אדם שהדליק כבר נרות חנוכה – יכול לחזור ולברך בשביל אחרים שעדיין לא שמעו את ההדלקה, כדי להוציאם ידי חובה.

יום שישי כ"ב כסלו - האם ילדים יכולים לברך על הדלקת נרות חנוכה?

ילדים שטרם הגיעו לגיל ברית מצווה (13 שנה לבן, 12 שנה לבת) – אינם חייבים להדליק נרות חנוכה. לכן הם אינם יכולים גם להוציא ידי חובה את מי שחייב בהדלקה. בעדות אשכנז נוהגים, שכל אחד מבני הבית מדליק חנוכייה, ולכן ילד שהגיע לגיל חינוך (גיל 7-9) יכול להדליק ולברך, אך לא להוציא אחרים ידי חובה.

שבוע פרשת מקץ, הנושא: הלכות חנוכה/המשך

יום ראשון כ"ד כסלו - האם אדם עוור חייב להדליק נרות חנוכה?

סומא (=עוור) חייב בהדלקת נרות חנוכה. אם הוא נשוי – אשתו תברך ותדליק עבור שניהם, ואם אין לו אישה – יבקש מאחרים שיעזרו לו להדליק, אך לא יברך. ואם הוא בבית שאחרים מדליקים – ישתתף איתם בהוצאות ההדלקה והם ידליקו גם בשבילו.

יום שני כ"ה כסלו - אלו שינויים יש בתפילות של חנוכה?

במשך כל שמונת ימי החנוכה מוסיפים "על הניסים" בברכת המזון ובתפילת העמידה (בברכת מודים). בתפילת שחרית אומרים "הלל שלם" לאחר תפילת העמידה, ואחר כך מוציאים ספר תורה וקוראים בו.

שבוע פרשת ויגש, נושא: אמירת אמת, אונאה, רמאות וגניבת דעת

יום שלישי ג טבת - מהי מעלת האמת?

אמרו חכמינו ז"ל: "על שלשה דברים העולם עומד: על הדין, על האמת ועל השלום..." (משנה, מסכת אבות פרק א', משנה י"ח). אחת המידות היסודיות ביותר, שעליה העולם מתקיים, היא מידת האמת.

יום רביעי ד טבת - מה הכוונה "חותמו אמת"?

כָּל שֶׁהָאֱמֶת תְּהִי יִקְרָה לָנוּ יוֹתֵר, וְכָל שֶׁנִּהְיָ מוֹכֵנִים לְהַקְרִיב לְמַעַנֵּה טוֹבוֹת הַנָּאָה, כֵּן נִתְקַרֵּב יוֹתֵר לְמִידַתוֹ שֶׁל הַקֵּב"ה, שְׁחוּתָמוּ הוּא הָאֱמֶת, וְכֵן נִזְכֶּה לְהִבִּין טוֹב יוֹתֵר אֶת הַמִּצְוֹת. וְזוֹהִי אֶחָת מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּצְטִינּוּ בַּתּוֹרָה: "וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכֵיו" – שֶׁיֵּשׁ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי ה', שְׁחוּתָמוּ אֱמֶת.

יום חמישי ה טבת - האם לילדים מותר לשקר?

ילדים קטנים צריכים לקיים את כל המצוות האמורות בתורה מגיל חנוך, כלומר: מזמן שהילד מבין את המצווה ואת הדָּרֵךְ לְקִיּוּמָהּ. וְעַל הַהוּרִים לְחַנֵּךְ אֶת יְלָדֵיהֶם לְדַבֵּר אֱמֶת וּלְהִתְרַחֵק מִהַשְׁקֵר.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יום שישי ו טבת - מדוע השקר אסור?

יש שקרים שפוגעים בחבר, למשל תלמיד שלקח מחברו כלי-זתיבה או משחק, ואחר-כך כִּאֲשֶׁר חִבְרוּ מִבְקֵשׁ אֶת הַחֶפֶץ, התלמיד מכחיש. או ילד שהולך אל המורה להעיד נגד חברו עדות שקר, כדי לסייע לחבר אחר. או אפילו ילד שאינו מִעֲבֹר שֶׁחִבְרוּ יְהִנֶּה בטיול או במסבה ולשם-כך הוא מספר ומציג לו תמונה מסלפת אודות הטיול והמסבה.

שבוע פרשת ויחי

יום ראשון ח טבת - האם מותר לשקר כשלא גורמים נזק?

יש שקרנים שֶׁכֵּל מִגִּמְתָּם הִיא רֵק לַמְשֹׁךְ תְּשׁוּמַת-לֵב, וְלִכֵּן הֵם מַשְׁנִים או מוסיפים פרטים בדויים בספור שמספרים. וְזֶהוּ הַסּוֹף הַשְּׁנִי שֶׁל שְׁקָרִים. וְאִם שְׂאִינוּ גוֹרֵם בְּזֶה נֶזֶק לַחֲבֵרוֹ, בְּכָל זֶאת עוֹבְרִים בְּזֶה עַל אִסּוּר מִהַתּוֹכָה, שְׂנֵאָמֵר: "מְדַבֵּר שְׁקֵר תִּרְחֹק..."

יום שני ט טבת - מתי מותר לשקר?

בְּמִקְרָה שֶׁהַשְּׁקֵר יִגְרוֹם נֶזֶק לַחֲבֵר, בְּשׂוֹם אוֹפֵן אִין הֵיִתֵּר לַשְּׁקֵר. אֲךָ בְּסוֹג הַשְּׁקֵר הַשְּׁנִי, שְׂאִינוּ גוֹרֵם נֶזֶק לְזוּלַת, וְשֵׁנָם מִקְרִים שֶׁהֵתִירוּ חֻכְמִים לְשׁוֹנוֹת אֶת הָאֱמֶת, רֵק אִם הַשְּׁנִי יִמְנַע עֲלֵבּוֹן וְצֶעַר מִהַחֲבֵר או בְּכַדִּי לְהַשְׁלִים בֵּין תִּלְמִיד לְרֵעֵהוּ. כְּמוֹ כֵּן מִתֵּר לְשׁוֹנוֹת מִפְּנֵי הַשְּׁלֹמֹם.

יום שלישי י טבת, צום - מדוע צמים בעשרה בטבת?

עֲשֵׂרָה בַטֶּבֶת הוּא אֶחָד מֵאַרְבַּעַת יְמֵי הַצּוֹם לְזֵכֶר חוֹרְבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. יוֹם זֶה הוּא הַתֵּאֲרִיךְ שֶׁבּוּ הַחֵל הַמַּצּוֹר שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל עַל יְרוּשָׁלַיִם. הַמַּצּוֹר הַסְּתִיִּים כַּעֲבוּר שָׁנָה וַחֲצִי בַחוֹרְבַן מַמְלַכַת יְהוּדָה, חוֹרְבַן הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם וְחוֹרְבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן.

הַרְבֵּנוֹת הָרִאשִׁית לְיִשְׂרָאֵל הַחֲלִיטָה לְצִיִּין אֶת יוֹם עֲשֵׂרָה בַטֶּבֶת בְּכָל שָׁנָה כ"ו הַקִּדִּישׁ הַכִּלְלִי. יוֹם זֶה נֹעֵד לִאֲפֶשֶׁר לְקִרְוֵי הַנִּסְפִּים בְּשׂוּאָה שִׁיּוֹם פְּטִירָתָם לֹא נֹדַע לְנִהוּג בְּמִנְהַגֵּי יוֹם הַזִּכְרוֹן שֶׁל הַנִּפְטָרִים, לְהַדְלִיק נֵרוֹת נִשְׁמָה, לומר קדיש וללמוד משניות לעילוי נשמות הנספים.

יום רביעי יא טבת - מהי אונאת דברים?

"וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְנִרְאֶת מֵאֲלֹהֶיךָ" (ויקרא כ"ה, י"ד). בְּפֶסֶק זֶה הִזְהָרְנוּ עַל אִסּוּר אוֹנָאת דְּבָרִים. כְּלוֹמֵר: עָלֵינוּ לְהִתְיַחַס אֶל הַזּוּלַת בְּבֹדֶד, בְּיִשָּׁר וּבְהִגִּינוֹת. אִסּוּר לְגַנוֹב אֶת דְּעַת הַבְּרִיּוֹת, וְכֵן אִסּוּר לְהַטְעוֹת או לְתַת עֲצָה שְׂאִינָה טוֹבָה.

יום חמישי יב טבת - מה המשמעות של איסור אונאת דברים?

אִסּוּר אוֹנָאת דְּבָרִים הוּא שְׂלֹא לְהוֹנוֹת אֶדָם מִשְׁקָרָל בְּלִשׁוֹנוֹ וּבְדַבְּרָיו, כְּלוֹמֵר: שְׂלֹא נֹאמֵר לַיהוּדֵי דְבָרִים שֶׁיִּכְאֲבוּהוּ וְיִצְעֲרוּ אוֹתוֹ, וְכֵן שְׂלֹא נֹאמֵר לַיהוּדֵי דְבָרִים שֶׁיִּגְרְמוּ לוֹ נֶזֶק. וְדִגְמָא: אִם הָיָה חֲבֵרוֹ בְּעַל-תְּשׁוּבָה, לֹא יֹאמֵר לוֹ, זְכוֹר מַעֲשֶׂיךָ וְחַטְאֶיךָ הָרִאשׁוֹנִים. אִם רוצים לְהִתְחַק מִסְּכָסוֹכִים וְלְתַת שְׁלֹמֹם בֵּין אֶדָם לַחֲבֵרוֹ וּבֵין הַבְּרִיּוֹת. וְגָדוֹל הַשְּׁלֹמֹם שֶׁבְּזָכוּתוֹ הַבְּרָכָה מְצוּיָה בְּעוֹלָם.

יום שישי יג טבת - מהי גניבת דעת?

אִסּוּר לְגַנוֹב אֶת דְּעַת הַחֲבֵר, עַל-יְדֵי מַעֲשֶׂה או דְּבוּר שֶׁיִּגְרוֹם לַחֲבֵר לְחֻשׁוֹב כְּאִילוֹ עָשִׂינוּ לְמַעַנּוֹ דְּבַר-מָה, כְּאֲשֶׁר לֹא עָשִׂינוּ דְּבַר. אֲמָנָם הָאִסּוּר לְשַׁקֵּר מִכֵּן כָּלִפִּי תֹאזֵר אִירֹעַ או הִתְרַחֲשׁוּת, שֶׁיֵּשׁ לֹאמְרוֹ בְּצוּרָה מְדִיקָה, וְאִסּוּר "גִּנְבַת דְּעַת" מִכֵּן כָּלִפִּי הַהִתְנַהּוּת וְהַמַּעֲשִׂים שְׂאֵנוּ עוֹשִׂים, שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרִים, לֵאל הַצָּגוֹת שְׁנוּעָדוֹ לִיצוֹר רוֹשֶׁם מְטָעָה.

שבוע פרשת שמות, הנושא: הכנת הגוף לתפילה

יום ראשון טו' טבת - כיצד מכינים את הגוף לתפילה?

גוף האדם חייב להיות ראוי לתפילה. דוד המלך אומר בתהילים: "בְּרַכֵּי נַפְשִׁי אֶת ה' וְכָל קִרְבִּי אֶת שֵׁם קִדְשׁוֹ" (תהילים קג, א). כאשר מברכים ומהללים את ה' גם הגוף שותף לכך, וצריך להיות ראוי לכך. גם שלמה המלך בספר קהלת כותב: "שֹׁמֵר הֶגְלֶךְ כְּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹקִים" (קהלת ד, יז), ומתכוון בכך לומר שיש לשמור על גוף נקי באופן שלא נרגיש צורך להתפנות בעת התפילה. חכמים קבעו שמי שמרגיש שהוא צריך להתפנות, בין לגדולים ובין לקטנים – אסור לו להתפלל, לברך ברכות, לקרוא קריאת שמע וללמוד תורה עד שיתפנה.

יום שני טז' טבת - מדוע אסור להתפלל כאשר מרגישים צורך להתפנות?

שתי סיבות יש לדבר:

1. הצורך להתפנות מפריע לריכוז בתפילה.
 2. הצורך להתפנות מגלה לנו שהגוף מבפנים אינו נקי, ואין ראוי להתפלל לפני הקב"ה עם גוף שאינו נקי. אמנם כלפי חוץ אי אפשר להבחין בכך, אך הקב"ה בוחן כליות ולב ויודע כל נסתרות, ועל כן יש לנקות את הגוף גם מבפנים.
- מסיבות אלו כל אחד חייב לבדוק את עצמו לפני התפילה, ואם הוא מרגיש צורך אפילו קטן להתפנות – עליו לעשות זאת לפני שיתחיל להתפלל. אפילו מי שיוזע שבזמן שילך להתפנות יפסיד תפילה במינין – עליו קודם להתפנות ואחר כך להתפלל ביחיד.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יום שלישי יז' טבת - מה יעשה מי שהתאפק ובכל זאת התפלל? מי שהרגיש שהוא צריך להתפנות, והערך שהוא לא יוכל להתאפק במשך 72 דקות, ובכל זאת התחיל להתפלל תפילת שמונה עשרה:

אם היה צריך לגדולים – תפילתו תועבה, ועליו לחזור ולהתפלל מחדש תפילת שמונה עשרה, לאחר שיתפנה. אם היה צריך לקטנים – דבר זה נתון במחלוקת אם תפילתו תועבה או לא, ומספק אין להתפלל שוב.

יום רביעי יח' טבת - מה יעשה מי שהתאפק ובכל זאת התפלל – המשך? מי שהרגיש שהוא צריך להתפנות, אך העריך שהוא יוכל להתאפק במשך 72 דקות, למרות זאת עליו להתפנות לפני התפילה. אך אם בכל זאת התחיל להתפלל תפילת שמונה עשרה – למרות שלא עשה כראוי, תפילתו תפילה ואינו צריך לחזור על התפילה לאחר שיתפנה.

יום חמישי יט' טבת - האם מותר להתפנות באמצע תפילת שמונה עשרה? מי שהתחיל להתפלל תפילת שמונה עשרה ובאמצע הרגיש שהוא צריך להתפנות – עליו להתאפק ולסיים את התפילה, ורק אחר כך לצאת ולהתפנות. אבל אם הוא במצב כזה שאינו מסוגל כלל להתאפק – ילך להתפנות אפילו באמצע שמונה עשרה.

יום שישי כ' טבת - האם מותר לקנח את האף בזמן תפילת שמונה עשרה? מי שסובל מנזלת עליו לקנח את האף לפני התפילה. כמו כן מי שיש לו ליחה בגרונו שמפריעה לו להתפלל, עליו להוציא אותה לפני התפילה. מי שנאלץ לקנח את האף בזמן תפילת שמונה עשרה – יעשה זאת בצורה המנומסת ביותר, כדי לא לפגוע בכבוד שמיים (=כבוד ה'). באופן כללי, כל מה שנחשב כלא מנומס בפני בני אדם, אסור לעשות זאת בשעת התפילה.

שבוע פרשת וארא, הנושא: מקום התפילה, ועשיית מלאכה לפני התפילה

יום ראשון כב' טבת - כיצד בוחרים מקום לתפילה? המקום המתאים ביותר לתפילה הוא כמובן בית הכנסת. לעתים לא מתאפשר להתפלל בבית הכנסת, ואנו נאלצים לבחור מקום אחר להתפלל בו, בבית או בחוץ. כתוב בתורה: "כִּי יִהְיֶה אֵלֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ... וְהָיָה מִחֲנִיךָ קְדוֹשׁ" (דברים, כג, טו). מפסוק זה למדו חכמינו זכרונם לברכה, שבכל מקום שה' מתהלך עמנו, כלומר בכל רגע שאנו עוסקים בדברי קדושה, המקום צריך להיות קדוש. לכן, יש להקפיד בעת שבאים להתפלל, לברך או ללמוד תורה לעשות זאת רק במקום נקי, שאין בו ריחות רעים, ושהוא מקום מכובד.

יום שני כג' טבת - האם מותר להתפלל ליד פח אשפה אם אין בו ריחות רעים? אסור להתפלל במרחק של 2 מטר מצואת אדם או בעלי חיים, גם אם לא רואים אותם ואין שם ריחות רעים. במידה ורואים אותם אפילו ממרחק רב אסור להתפלל במקום זה. באותה מידה יהיה אסור להתפלל ליד או מול כל דבר שהתקלקל והסריח באופן שאנשים נגעלים ממנו, כמו פח אשפה, למרות שאין ממנו ריח רע.

יום שלישי כד' טבת - האם מותר להתפלל מול שירותים? כאשר מתפללים מול שירותים יש לסגור את הדלת, ואם הדלת סגורה ואין ריחות לא נעימים – מותר להתפלל במקום זה. כאשר אין אפשרות לסגור את הדלת, או אם גם לאחר שסוגרים יש ריח לא נעים – אסור להתפלל במקום זה.

יום רביעי כה' טבת - על מה צריך להקפיד כאשר מתפללים בחיק הטבע? חוץ מההקפדה על מקום נקי ומכובד, יש להקפיד לא להתפלל מול אנשים שאינם לבושים בצניעות. לפעמים קורה שאנו נאלצים להתפלל בחיק הטבע, ליד מעיין, בריכה או שפת הים, ונמצאים שם אנשים או נשים שאינן צנועות. אסור לאף אחד להתפלל מול אדם שאינו לבוש, גם אם זה תינוק. כמו כן אסור לאיש (גבר) להתפלל מול אישה שאינה לבושה בצניעות, ואם אין אפשרות למצוא מקום אחר עליו להפנות את הגוף לכיוון אחר.

יום חמישי כו' טבת - האם מותר ללכת למכולת לפני התפילה? מהרגע שהגיע זמן תפילת שחרית אסור לאדם לעסוק במלאכתו לפני שהוא מתפלל. הסיבה: כבוד שמיים (כבוד ה') קודם לצרכים של האדם, וצריך קודם להודות לה' ולהתפלל ורק אחר כך לעסוק במלאכה. מסיבה זו אסור לעשות פעולה מתמשכת, כמו ללכת לקניות, לבשל או לאפות, להסתפר וכדומה.

יום שישי כז' טבת - מה מותר לעשות לפני התפילה? מותר לעשות מלאכה באחד משלושת האופנים הבאים:

1. אם הפעולה היא קטנה ואינה אורכת זמן רב – כגון לסדר את המיטה, לפנות אשפה, להפעיל מכונת כביסה או תנור, להליש ילדים קטנים וכדומה.
2. אם הפעולה היא לצורך מצווה – כגון לקנות דברים לשבת, אם אחרי התפילה הם כבר לא יישארו.
3. אם הפעולה נעשית לצורך התפילה – כגון להתקלח (כאשר הגוף לא נקי), לשבול במקווה, לצחצח שיניים.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

שבוע פרשת בא, הנושא: תפילת שמונה עשרה

יום ראשון כט' שבט - מדוע תפילת שמונה עשרה היא החשובה ביותר? תפילת שמונה עשרה, הנקראת גם "תפילת העמידה" או "תפילת לחש", היא השיא של כל התפילה מכיוון שבה אנו עומדים לפני מלך מלכי המלכים. בתפילת שחרית אנו מברכים את ברכות השחר, אומרים את פסוקי דזמרה וקריאת שמע ורק אחר כך מגיעים לתפילת שמונה עשרה. כל מה שאנו אומרים לפני הם במידה רבה הכנות לתפילת שמונה עשרה.

יום שני א' שבט - מדוע קוראים את קריאת שמע לפני תפילת שמונה עשרה? למדנו בעבר, שמצוות קריאת שמע היא מצווה מן התורה, וחובה לקרוא קריאת שמע ללא קשר לתפילה. למרות זאת, תיקנו חכמים לקרוא קריאת שמע עם ברכותיה לפני תפילת שמונה עשרה. בקריאת שמע אנו מקבלים עליו עול מלכות שמיים ומחזקים בנו את האמונה בבורא העולם, וזה מהווה הכנה לתפילה. רק מי שמקבל עליו את ה' כמלך מלכי המלכים, יכול באמת לפנות אליו בבקשות שונות.

יום שלישי ב' שבט - מדוע הריכוז בתפילה כל כך חשוב? התפילה דומה לעבודת הקרבנות גם במחשבה. אסור לאדם שמביא קרבן לחשוב באותו רגע על משהו אחר כי בכך הוא עלול לגרום לכך שהקרבן יהיה פסול. באותה מידה, אין לחשוב בזמן התפילה מחשבות שאינם קשורות לתפילה. מי שלפתע שם לב שהוא אינו מרוכז בתפילה אלא חושב על דברים אחרים, צריך להפסיק את התפילה עד ששוב הוא יוכל להתרכז בתפילה, ואז ימשיך.

יום רביעי ג' שבט - על מה צריך לחשוב בזמן תפילת שמונה עשרה? למדנו כבר שיש לכוון ולחשוב שאנו מתפללים לפני מלך מלכי המלכים וכך להגיע לתפילה באימה וביראה. בנוסף, יש להתכוון בלב לפירוש המילים שאומרים. לכתחילה יש לכוון בכל ברכות שמונה עשרה. מי שלא יכול לכוון בכל הברכות צריך לפחות לכוון בברכה הראשונה – ברכת אבות. ברכה זו היא חשובה יותר משאר הברכות, משום שהיא עוסקת בגדולת ה', בזכות האבות הראשונים, וגאולת אחרונים.

יום חמישי ד' שבט - מה יעשה מי שלא התכוון בברכת אבות? למדנו אתמול על חשיבותה של הברכה הראשונה של תפילת שמונה עשרה – ברכת אבות, ועל החובה לכוון בה לפירוש המילים. מעיקר הדין, מי שלא כוון את ליבו בברכת אבות לא יצא ידי חובה וצריך לחזור ולהתפלל ברכה זו בכונה. אולם כיום מי שסיים את ברכת אבות ונזכר שלא התכוון – לא חוזר משום שיש סיכוי שגם בפעם השנייה לא יתרכז כראוי.

יום שישי ה' שבט - כיצד ניתן לשמור על ריכוז בשעת התפילה? כאשר מתפללים תפילת שמונה עשרה אין להסתכל סביב. יש להתפלל בעיניים עצומות או להביט בסיידור בלבד. אין להתפלל מול תמונות או ציורים, כי עלולים להביט בהם בזמן תפילת שמונה עשרה ולהסיח את דעתנו. כמו כן אסור לרמוז לאחרים, אפילו רמז קל, שהרי אנו עומדים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. אבל אם יש ילד בוכה המפריע למהלך התפילה מותר לרמוז לו ביד שיפסיק לבכות.

שבוע פרשת בשלח, הנושא: תפילת שמונה עשרה/המשך

יום ראשון ז' שבט - מדוע אסור להתפלל מול מראה? אסור להתפלל מול מראה (ראי) כי הדבר נראה כאילו האדם מתפלל ומשתחוה לדמותו הנשקפת בראי. מסיבה זו, גם אם עוצמים את העיניים – אסור. אין להתפלל בלילה מול חלון אם דמותנו משתקפת בחלון, כיוון שזה גורם להסיח את דעתנו מהתפילה. אבל במקרה זה אם עוצמים עיניים או מסתכלים בסיידור – מותר כיוון שדמותנו לא נראית בבירור כמו ראי, וזה לא נחשב שאנו משתחוים לדמותנו.

יום שני ח' שבט - האם מותר להתפלל עם תיק על הגב? בזמן תפילת שמונה עשרה אין לאחוז ביד שום חפץ, מפני שזה גורם לחשוב על אותו חפץ שלא יפול, ומפריע לריכוז. נוסף לכך, אין זה מכובד לעמוד כך בתפילה כשביד או על הגב יש דברים מיותרים. מסיבה זו, אין להתפלל עם תיק על הגב או על הכתף. כאשר נמצאים בדרך או בטויל ואין אפשרות להניח בצד את התיק, מותר להתפלל כך בתנאי שהתיק לא כבד מידי (פחות מ- 5 קילו), כי אז התיק עלול להפריע לריכוז. מותר להחזיק בזמן תפילת שמונה עשרה סיידור כי זה לצורך התפילה ולא מפריע לריכוז.

יום שלישי ט' שבט - מדוע תפילת שמונה עשרה נקראת "תפילת לחש"? את תפילת שמונה עשרה יש לומר בפה בלחש, באופן שאנו משמיעים לאוזננו את מילות התפילה, אך מי שמתפלל לידנו אינו יכול לשמוע את מה שאנו אומרים. דבר זה נלמד מתפילתה של חנה, אמו של שמואל הנביא, עליה נאמר: "וְחָנָה הָיָה מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ בַּקֹּל וְלֹא יִשְׁמָע". אין להסתפק רק בקריאה של התפילה ובמחשבה בלב. חשיבות גדולה יש לתפילה שאנו מוציאים בפינו. האדם שונה מיתר בעלי החיים בכוח הדיבור – בכך שיש לו יכולת לדבר. בעזרת המילים שאנו מוציאים בפה אנו מביעים את רחשי לבנו. הדיבור נותן גם עצמה לתוכן התפילה, ומסייע להתכוון בתפילה.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יום רביעי י' שבט - האם יש אפשרות להתפלל שמונה עשרה בקול רם?
מי שאינו יכול להתכוון בתפילה כאשר הוא מתפלל בלחש - מותר לו להגביר את קולו, בתנאי שהוא מתפלל לבד. אדם שמתפלל בציבור (כלומר עם אנשים אחרים) אסור לו להגביר את קולו בתפילת שמונה עשרה מפני שזה מפריע לציבור.

יום חמישי י"א שבט - כמה ברכות יש בתפילת שמונה עשרה?
כאשר אנשי כנסת הגדולה תיקנו את התפילה היו בתפילת העמידה שמונה עשרה ברכות. בתקופה מאוחרת יותר, תיקנו חכמים ברכה נוספת - ברכת "למינים ולמלשינים". כיום למעשה יש תשע עשרה ברכות בתפילת העמידה, ולמרות זאת השם המקורי נשאר - "תפילת שמונה עשרה".

יום שישי י"ב שבט - מה כוללת תפילת שמונה עשרה?
לפני תפילת שמונה עשרה אנו פותחים בפסוק: "ה' שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתְךָ" (תהילים נא, יז), בו אנו מבקשים מה' שיעזור לנו להתפלל אליו.
תפילת שמונה עשרה נחלקת לשלושה חלקים:

1. שלוש הברכות הראשונות - ברכות בהם אנו משבחים את ה'.
 2. 13 ברכות אמצעיות - ברכות בהם אנו בעיקר מבקשים בקשות שונות מה' על עצמנו ועל עם ישראל.
 3. שלוש הברכות האחרונות - ברכות בהם אנו נפרדים מה': ברכת הודאה על כל הטובות שה' עושה לנו, בקשה להחזרת העבודה לבית המקדש וברכת שלום.
- האם צריך לפסוע שלוש פסיעות גם לפני תפילת שמונה עשרה?
נוהגים לפסוע שלוש פסיעות לפני שמתחילים את תפילת שמונה עשרה, כדי להראות שאנו רוצים להתקרב ולעמוד לפני ה' בתפילה. הדרך הטובה ביותר היא: כאשר מגיעים לקטע "תהלות לא-ל עליון" (בתפילת שחרית) עומדים וחולכים אחורנית 3 פסיעות, ולקראת סיום ברכת "גאל ישראל פוסעים שלוש פסיעות קדימה ומתחילים מיד את תפילת העמידה.

שבוע פרשת יתרו, נושא: ט"ו בשבט והפרשת חלה

יום ראשון י"ד שבט - מה עושים בליל ט"ו בשבט?
ברב עדות, ישראל, נוהגים להקבוע בקניית פירות ממינים שונים ובליל ט"ו בשבט עורכים שלחן בְּמִיטָב פְּרוֹת שְׁנֵשֶׁת־בָּחָה בָּהֶם אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. ואומרים תקון מִיָּחָד לְ-ט"ו בשבט. בתקון המיוחד לְ-ט"ו בשבט, קוראים פסוקים ממתוך ומספרי הגביאים, וכן קטעים מספרי הזוהר, העוסקים בשבחה של אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל.

יום שני ט"ו שבט - מה מיוחד בט"ו בשבט?
"בט"ו בשבט מתחדש כח האדמה שבאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל המוציאה את פרותיה, ומתגלה שבח-הָאֶרֶץ. ויום זה שאדמת-יִשְׂרָאֵל מְחַדֶּשֶׁת בּוֹ אֶת כּוֹחֶיהָ לְהוֹצִיא דְבָשָׁה, יום שְ�מֵחָה הוא לַעַם-יִשְׂרָאֵל האוֹהֲבִים אֶת הָאֶרֶץ ומְחַנְּנִים אֶת צִפְרָהּ". (ספר תולדות)

יום שלישי ט"ז שבט - מהי מצות הפרשת חלה?
מצוה מהתורה להפריש חלה מהבצק המוכן לֶאֱפֹיָה, ואומרים "הרי זו חלה". במצוות הפרשת חלה יש זכות קדימה לאישה. אם אין אישה בבית מפריש האיש. ילד או ילדה לפני שהגיעו לגיל מצוות, לא יפרישו חלה.

יום רביעי י"ז שבט - באיזה כמות מפרשים חלה?
מצות הפרשת חלה מן העסה, היא רק אם מכינים בצק בכמות 1670 גרם או יותר. ואם אופים כמות קטנה יותר, אין צורך להפריש חלה מן העסה. אך יש להחמיר להפריש בלי ברכה מבצק בשיעור קילו. ללא הפרשת חלה, המאפה או הלחם אסור באכילה.

יום חמישי י"ח שבט - מה עושים עם הבצק שהופרש?
בזמן בית-המקדש, את החלה שהפרישו מן העסה נתנו לכהן. בזמן הזה, אין אפשרות שהכהנים יאכלו את החלה בטהרה, לכן שורפים את החלה. הכמות הנשקפת כיום היא רק "כזית" (= 28 גרם).

יום שישי י"ט שבט - מתי פטורים מהפרשת חלה?
עיסה שיש בה שיעור כדי הפרשת חלה, והאשה רוצה לחלק את העיסה בעודה בצק ולעשות חלק אחד מהבצק מאפה מתוק, וחלק שני לעשותו עם תבלינים חריפים, עיסה זו פטורה מהפרשת חלה.

שבוע פרשת משפטים, נושא: שמחה

יום ראשון כ"א שבט - למה לשמוח?
השמחה היא טבעית לאדם. האדם בטבעו אוהב חיים ושמח בהם. אחד מסימני ההיכר של ילדים הוא שמחה. השמחה היא גם הכרחית לאדם. חיים ללא שמחה אינם חיים, וכן מצאנו בספר החינוך (מצוות תפ"ח) שטבע האדם צריך את השמחה כמו שגוף האדם צריך מזון או מנוחה ושינה.

יום שני כ"ב שבט - למה עצובים?
החיים מלאים מטלות, חובות ודאגות, והשמחה הטבעית של האדם נעכרת על ידי סעירות הזמן. החיפוש התמידי

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

אחר השמחה הוא אחד ממנועי החיים המרכזיים. האדם מחפש כל הזמן דברים שיביאו לו את השמחה האמיתית, כזו שמלווה את האדם ונשארת קבועה בליבו גם לאחר שגורם השמחה כבר עבר.

יום שלישי כה שבט - האם יש מצווה לשמוח?

יש בתורה דרישה מהאדם לעבוד את ה' בשמחה, כמו שכתוב בדברים (כ"ח, מ"ה-מ"ז): "ובאו עֲלֵיךְ כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְרַדְפוּךָ וְהִשְׁיֹגְךָ עַד הַשְׁמָדָךְ, כִּי לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ... תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב". ומתוך לאו אתה שומע הן.

יום רביעי כד שבט - האם כדאי לשמוח "סתם"?

בתורה אין ציווי על שמחה סתמית, שמחה של חול ורשות, אלא רק על שמחת מצווה שהיא שמחה הקשורה לעבודת ה' ומצוותיו. על זה נאמר בספר קהלת (ח', ט"ו) "וְשִׂבְחָתִי אֲנִי אֶת הַשְׁמִימָה".

יום חמישי כה שבט - איך אפשר לצוות את האדם על השמחה? הרי רגשות האדם אינם בשליטתו?!

השמחה אינה רגש המתעורר באדם רק אם יש לו סיבה טובה לשמוח. היא תפיסת עולם מיוחדת, הסתכלות על החיים הבאה מתוך התבוננות מעמיקה בשורש וביסודות העולם.

יום שישי כו שבט - איך נהיים שמחים?

יהודי צריך תמיד להרגיש שהוא בן של ה', וכמו שבן מרגיש תמיד קרוב לאביו, ושמוח ובטוח בקרבתו - כך גם היהודי. וכמו שהבן תמיד רוצה ושמוח לעשות נחת רוח לאביו - כך גם היהודי. השמחה היא ביטוי לאהבה הגדולה לה' והרצון התמידי להדבק בו ובמצוותיו.

שבוע פרשת תרומה, נושא: צדקה, הלוואה לעני, גמילות חסדים, ביקור חולים

במשך השבועיים הקרובים נלמד על מצוות צדקה וחסד בעקבות דמותה המיוחדת של הרבנית ברכה קאפח ז"ל. הרבנית ברכה קאפח, אשת הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל, עסקה במשך כל חייה בפעילות חסד, וניהלה במשך עשרות שנים מוסדות צדקה וחסד רבים בירושלים. את הכל עשתה בהתמדה עיקשת, במאור פנים ובצנעה, הרחק מאור הזרקורים. חיי הרבנית קאפח הם דוגמה נפלאה לאהבת האדם, ומעין נובע של עזרה לזולת.

יום ראשון כח שבט - מדוע לתת צדקה?

מצוה מהתורה לתת צדקה לעניים ולנזקקים. התורה אומרת: "נתון תתן לו, ולא ירע לך בך באתך לו. כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוהיך בכל מעשיך". (דברים ט"ו, י') ומתפוסק אנו למדים שחובה לתת צדקה בשמחה, בציון ופה, בלב-טוב ובסבך פנים ופזות.

יום שני כט שבט - איך הכי טוב לתת צדקה?

המצוה הגבוהה ביותר היא לתת כסף או להלוות לאדם שמצבו הכלכלי קשה, לפני שיוכר מנכסיו ולפני שנוזקק לבקש נדבה, בכדי שלא יתמוטטו עסקיו. עזרה כספית זו מסייעת לו להתאמץ שוב ולהמשיך להתפרנס בקבוד מבלי להזדקק לתרומות.

יום שלישי ל שבט - מהיכן לומדים מצוות צדקה?

נאמר בתורה: "פתוח תפתח את ידך לו" (דברים ט"ו, ח'). והכוונה שאם העני לא רוצה מתנת-חנם, מצוה לתת לו הלוואה לסיוע-כספי זמני. (הלוואה - נתינת כסף לאדם, בתנאי שיוחזיר כעבר זמן מסוים)

יום רביעי א אדר א - מה השכר על נתינת הלוואה?

רבתינו הדגישו בגמרא (במסכת סנהדרין דף ע"ו): את חשיבות מצות ההלוואה ואת מעשהו הטוב של המלווה: "המלווה לעני בשעט דחקו, עליו נאמר: "אז תקרא ויה' יענה" ללמד: כשם שנסיע לעני המבקש בשעת צרה, כך גם ה' ישמע ויסיע לבקשותינו.

יום חמישי ב אדר א - במה יש להזהר כשנותנים הלוואה?

אסור לקבל רבית תמורת ההלוואה, ואין לקבל טובת הנאה עבור ההלוואה. (רבית= כסף נוסף שהופך להיות רוח-כספי על מתן ההלוואה.)

יום שישי ג אדר א - מי חייב לתת צדקה?

כל אדם ואפילו אם הוא עני, חייב לתת צדקה. העני מחייב לתת לפי השגתו, והעשיר חייב לתת צדקה לפי אפשרותו. כל הראוה עני מבקש צדקה והעלים את עיניו מהעני (ולא נתן לעני) עובר על אסור תורה: "לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיר האביון" (דברים ט"ו, ז').

שבוע פרשת תצוה

יום ראשון ה אדר א - מהו השכר בנתינת צדקה?

כל המקיים מצוות-צדקה בפתח, ללא התפארות וללא פרסום, זוכה שמתעשר ויה' פותח לו את אוצרות השמים.

יום שני ו אדר א - מה זה מעשר כספים?

יש המקיימים צדקה מכספי-מעשר-כספים עליו נאמר "עשור - בשביל שתתעשר". (מעשר-כספים = יהודים רבים, נותנים עשירות) (אחד מעשרה) מכל רוחיהם למוסדות-צדקה וחסד, לבתי-כנסת, לעמל-תורה, לארגוני גמ"ח...

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יום שלישי ז אדר א' - מהי גמילות חסדים?

מצוה לעזור ולסייע לחברים בכל התחומים האפשריים: עידוד, הושטת עזרה, הקשבה והאזנה לחבר עצוב, נתינת עצה הוגנת וטובה לחברים, סיוע-בספי לעניים, לשמח חתן וכלה, השאלת חפצים וספרים, עזרה לחולים, ועוד...

יום רביעי ח אדר א' - מה השכר על גמילות חסדים?

רבותינו אומרים: שגמילות חסדים היא אחת מהמצוות שאדם אכל את פרותיהן בעולם-הזה והקנה קומת לו לעולם הבא. זאת-אומרת; שהאדם הגומל חסדים מרויח גם בעולם-הזה ומקבל שכר גם בעולם-הבא.

יום חמישי ט אדר א' - מדוע יש מצוה לבקר חולים?

מסורות בקור-חולים: 1. להתייחס לחבר חולה, כי הוא חשוב לנו, ואנו דואגים. 2. לבקר למחלה ולקוק החולה ולסייע בכל הדרוש. 3. לבקש בתפילה שה' ישלח רפואה ושלמה לחולה.

יום שישי י אדר א' - מה הם דיני ביקור חולים?

על המבקר לשוחח עם החולה ולומר דברים שיחזקו את רוחו. אם הביקור מכביד על החולה, ראוי שהמבקר לא יבא לחדרו של החולה, אלא יבקר עם בני-משפחתו במה ניתן לסייע ובכך יצבור מצוות נוספות.

שבוע פרשת כי תשא, הנושא: תפילת שמונה עשרה/ המשך

יום ראשון יב אדר א' - האם צריך לפסוע שלוש פסיעות גם לפני תפילת שמונה עשרה?

נוהגים לפסוע שלוש פסיעות לפני שמתחילים את תפילת שמונה עשרה, כדי להראות שאנו רוצים להתקרב ולעמוד לפני ה' בתפילה. הדרך הטובה ביותר היא: כאשר מגיעים לקטע "תהלות לא-ל עליון" (בתפילת שחרית) עומדים והולכים אחורנית 3 פסיעות, ולקראת סיום ברכת "גאל ישראל פוסעים שלוש פסיעות קדימה ומתחילים מיד את תפילת העמידה.

יום שני יג אדר א' - לאיזה כוון מתפללים?

בכל חלקי התפילה אפשר להתפלל לכל כוון שרוצים. אבל כאשר מגיעים לשיא התפילה, לתפילת שמונה עשרה, ועומדים לפני מלך המלכים – מתפללים לכוון ירושלים, למקום שבו בחר ה' להשרות את שכנתו בעולם. מי שמתפלל בחו"ל – מתפלל לכוון ארץ ישראל. מי שגר בירושלים – מתפלל לכוון מקום בית המקדש.

יום שלישי יד אדר א' – פורים קטן - היום "פורים קטן". מה זה אומר?

השנה היא שנה מעוברת. יש לנו שני אדרים אדר א' ואדר ב'. את חג הפורים נחגוג ביד' ובטו' (לירושלמים) באדר ב'. הסיבה שחוגגים באדר ב' ולא באדר א' היא כדי לסמון את גאולת פורים לגאולת מצרים הנחגגת בפסח. לימים יד' ובטו' באדר א' קראו חכמים "פורים קטן" והם מעין תזכורת לפורים האמתי. ל"פורים קטן" אין מנהגים מיוחדים כמו בפורים, אבל נוהגים בהם קצת שמחה ולכן אין אומרים בהם תחנון בתפילה, ולא מתענים בהם. יש נוהגים בימים אלו להרבות קצת בסעודה.

יום רביעי טו אדר א' - לאיזה כוון מתפללים בבית הכנסת?

כאשר בונים בית כנסת משתדלים לבנות את ארון הקודש, שבו ספר התורה נמצא, בצד הפונה לירושלים. באופן זה המתפללים בבית הכנסת מתפללים לכוון ארון הקודש וירושלים. אם ארון הקודש שבבית הכנסת אינו בצד הפונה לירושלים ובית המקדש – יש להתפלל לכוון ירושלים ולא לכוון ארון הקודש.

יום חמישי טז אדר א' - מה עושים אם לא יודעים את כוון התפילה?

כאשר מתפללים מחוץ לבית הכנסת, כגון אם נמצאים בטויל, לפעמים קורה שלא יודעים בדיוק מהו הכוון לירושלים. כדי לנסות לברר זאת לפני שמתחילים את התפילה. אפשר לשאול משהו מבוגר שבקיא בכך, או להיעזר בטלפון חכם בעל אפליקציה עם מצפן. אם לא מצליחים לברר – מתפללים לאיזה כוון שרוצים ומתכוונים בלב. לכוון בית המקדש. אם לאחר התפילה התברר לנו מהו הכוון הנכון – אין צורך לשוב ולהתפלל מחדש.

יום שישי יז אדר א' - לאיזה כוון מתפללים בנסיעה ברכב?

מי שנוסע ברכב או באוטובוס, עליו לתכנן את נסיעתו באופן כזה שיוכל להתפלל לפני הנסיעה או אחר הנסיעה במקום מתאים. אם בכל זאת משהו נמצא ברכב או באוטובוס או במטוס ורואה שבסיום הנסיעה כבר יעבור זמן התפילה, יתפלל תפילת שמונה עשרה בישיבה (כאשר אין אפשרות לעמוד) ויתכוון בלב לכוון בית המקדש.

שבוע פרשת ויקהל, הנושא: תפילת שמונה עשרה/ המשך

יום ראשון יט אדר א' - כיצד יש לעמוד בתפילת שמונה עשרה?

בתפילת שמונה עשרה יש לעמוד ברגליים צמודות, כאילו הן רגל אחת. בתפילת העמידה אנו דומים כמלאכים עליהם נאמר: "וְהָיָה רָגְלָיִךָ יְשָׁרָה" (יחזקאל א,ז), כלומר נראות כרגל אחת. העמידה מבטאת יראת כבוד גדולה למלך מלכי המלכים. אין להישען על שולחן, עמוד או דבר אחר. מי שקשה לו לעמוד כך ומוכרח להישען – ישען מעט באופן שאם ייקחו את המשענת יוכל להישאר בעמידה בכוחות עצמו. חולה שלא יכול לעמוד – יתפלל בישיבה, ואם גם אינו יכול לשבת – יתפלל בשכיבה.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יום שני כ' אדר א' - מהי תנוחת הידיים הרצויה?

לדעת הרמב"ם (רבי משה בן מימון) יש להניח את הידיים כשהן כפותות על הלב, יד ימין על יד שמאל, כעבד לפני רבו. כיום, אפשר גם לעמוד כשהידיים צמודות לגוף, או מונחות על השולחן בסמוך לסידור, כי גם תנוחות אלו הן עמידה בדרך של כבוד. אין לעמוד כשהידיים בכיסים או על המתנים כי כך לא עומדים בפני אנשים מכובדים.

יום שלישי כ"א אדר א' - האם צריך להתנועע בתפילה?

יש נוהגים להתנועע בזמן תפילת שמונה עשרה, כדי להביע את ההתרגשות שבתפילה וכדי לשנתן את כל הגוף בעבודת התפילה כדברי הפסוק: "כָּל עֲצָמוֹתַי תִּאמְרָנָה ה' מִי כָמוֹךָ" (תהילים לה.). לעומת זאת יש כאלו שאינם מתנועעים בתפילה משום שאין זה מכובד לעשות כך כשעומדים לפני מלך. כל אחד צריך לנהוג בדרך שבה יוכל יותר לכוון בתפילה.

יום רביעי כ"ב אדר א' - כיצד משתחוים בתפילת שמונה עשרה?

במשך תפילת שמונה עשרה כורעים (כלומר משתחוים) חמש פעמים: בתחילת ברכת "אבות" (הברכה הראשונה) ובסופה, בתחילת ברכת "מודים" ובסופה, ובסיום התפילה – לפני שפוסעים 3 פסיעות לאחור. הכריעות מראות על הכנעה ויראת כבוד מה', השומע לתפילותינו. ישנם שני מנהגים באופן הכריעה: מנהג עדות אשכנז לעשות זאת בשלושה שלבים: בשעה שאומרים "ברוך" מכופפים את הברכיים, בשעה שאומרים "אתה" מכופפים את הגב והראש, ובשעה שאומרים "ה'" מיישרים שוב את הברכיים וזוקפים את הגב והראש. מנהג עדות ספרד לעשות זאת בשני שלבים: כשאומרים "ברוך אתה" מכופפים את הגב והראש בלבד (בלי לכופף את הברכיים) וכשאומרים "ה'" מזדקפים. בברכת מודים, לפי כולם מכופפים רק את הגב והראש בשעה שאומרים "מודים אנחנו לך" ומזדקפים כשאומרים "ה'".

יום חמישי כ"ג אדר א' - כיצד מסתיימת תפילת שמונה עשרה?

את תפילת שמונה עשרה אנו מסיימים בקטע של תחינות הנאמרות בלשון יחיד (בניגוד ליתר התפילה הנאמרת בלשון רבים). קטע זה מתחיל במילים "אלוקי נצור" ומסתיים בפסוק: "יְהִי לְךָ צִדְקָה אֱמִירָה וְיִהְיֶה לְךָ לְפָנֶיךָ ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי" (תהילים יט, טו). בסיום קטע זה משתחוים כמו משתחוים בברכת "מודים", ופוסעים לאחור שלוש פסיעות בזמן שהגב עדיין כפוף. הפסיעות לאחור מביעות את הפרדה הקשה מלפני ה'. יש להתחיל לפסוע לאחור ברגל שמאל, עקב בצד אגודל, ימין ושוב שמאל באופן ששתי הרגליים יעמדו ישר. בסיום הפסיעות מפנים את הגוף לצד שמאל ואומרים "עושה שלום במרומיו", פונים לימין ואומרים "הוא יעשה שלום עלינו", וחוזרים להשתחוות קדימה ואומרים "ועל כל ישראל ואמרו אמן".

יום שישי כ"ד אדר א' - האם ניתן להוסיף בקשה אישית בתפילת שמונה עשרה?

למדנו בעבר שחז"ל קבעו נוסח קבוע לתפילת שמונה עשרה, והברכות נאמרות בלשון רבים (סלח לנו, רפאנו...). כי תפילת רבים נשמעת יותר. למדנו גם שאסור אפילו לרמוז באמצע תפילת שמונה עשרה, ובוודאי שלא לדבר. למרות זאת, מותר לאדם להוסיף באמצע תפילת שמונה עשרה בקשות אישיות. יתרה מזאת, לדעת רבים מומלץ להוסיף בקשות אישיות משום שבקשות אלו יוצאות מעומק הלב ומסייעות להתכוון בתפילה. את הבקשות אפשר להוסיף בשלש מקומות: 1. בכל אחת מ 13 הברכות האמצעיות – בהתאם לנושא הברכה. לדוגמה: להתפלל על חולה בברכת רפאנו. 2. בברכת "שומע תפילה" – שם ניתן להוסיף כל בקשה כיוון שזו ברכה כללית. אולם אין להאריך יותר מידי בבקשות אישיות משום שהנוסח של הברכות נאמר בלשון רבים. 3. בסוף התפילה לאחר אמירת "יהי רצון" ולפני שפוסעים אחורנית – במקום זה ניתן להאריך בבקשות אישיות.

שבוע פרשת פקודי, הנושא: דיני פורים וחודש אדר

יום ראשון כ"ו אדר א' - על מה כל השמחה?

"משנכנס אדר מרבין בשמחה". חודש אדר עומד בסימן הנס הגדול שנעשה ליהודים בימי מרדכי ואסתר. באותו דור היה נתון כל עם ישראל בסכנת חרב, הרג ואבדן בזירת המן הרשע. ה' הציל את היהודים והפך את יגונם לששון ולשמחה.

יום שני כ"ז אדר א' - מדוע פורים נקרא פורים?

מקורו של השם "פורים" נובע מהמילה "פור", שהוא הגורל שהטיל המן הרשע, כדי לקבוע את החודש שבו הוא יבצע את גזרתו הרעה על היהודים, כפי שכתוב במגילת אסתר: "כִּי הָמָּן... תָּשֵׁב עַל הַיְּהוּדִים לְאַבְדֵם וְהָפִיל פֹּרַת הַגּוֹרֵל לְהָמָם וּלְאַבְדֵם... עַל כֵּן נִקְרָא לַיָּמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים עַל שֵׁם הַפֹּר" (אסתר ט, כד-כו). יום פורים הוא יום משתה ושמחה, ובו אנו מודים לה' על ישועתו.

יום שלישי כ"ח אדר א' - מדוע בירושלים קוראים את המגילה בטו' באדר?

בימי מרדכי ואסתר, כאשר עשה ה' נס לישראל, נלחמו היהודים באויביהם ביג' באדר, ונחו ממלחמתם ביום יד' באדר, ועשו אותה יום משתה ושמחה. אך בשושן הבירה המשיכו היהודים להילחם באויביהם גם ביום יד' באדר, ונחו ממלחמתם ביום טו' באדר, ואז עשו משתה ושמחה. כאשר מרדכי ואסתר, בהסכמת אנשי כנסת הגדולה, קבעו את ימי הפורים לדורות, קבעו זאת בשני ימים נפרדים בהתאם למקום. כל עיר שהייתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון (כמו שהייתה שושן הבירה) קוראת את המגילה ומקיימת את שאר מצוות פורים ביום טו' באדר – שושן פורים. שאר המקומות חוגגות את פורים ביום יד' באדר – "פורים דפרזים". כיום רק בירושלים חוגגים את פורים ביום טו'.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יש מקומות שונים בארץ שהם נחשבים "מוקפים חומה" מספק. במקומות אלו נוהגים לקרוא את המגילה ביום יד' בברכה, ובנוסף גם ביום ט' ללא ברכה.

יום רביעי כט' אדר א' - כמה פעמים קוראים את המגילה?

את מגילת אסתר קוראים בפעמים: פעם אחת בלילה (וג' באדר בערב) לאחר צאת הכוכבים, ופעם אחת ביום. את המגילה ביום אפשר לקרוא החל מזמן הנץ החמה ולכל המאוחר עד שקיעת החמה. במגילת אסתר מתוארת גזירת המן והדרך שבה הציל ה' את עמו. קריאת המגילה היא הודיה לה' על חסדיו עם עם ישראל. ניתן ללמוד ממגילה זו את דרכי הנהגת ה' והשגחתו הפרטית על עם ישראל.

יום חמישי ל' אדר א' - האם חייבים לקרוא מתוך מגילה הכתובה על קלף?

שליח הציבור, המברך וקורא את המגילה לכל הציבור שבבית הכנסת, צריך לקרוא מתוך מגילה כשרה. מגילה כשרה היא מגילה שנכתבה ע"י סופר סת"ם, בדיו ובקולמוס (כלי הכתיבה), על קלף כשר. באותה מידה, כל אדם המברך וקורא את המגילה בבית לעצמו (אם אינו יכול להגיע לבית הכנסת), או מי שקורא עבור משהו אחר (לדוגמא, אדם הקורא עבור אשתו) צריך לקרוא מתוך מגילה כשרה. ציבור השומעים את המגילה מאדם אחר - רצוי שיביטו בשעת הקריאה במגילה כשרה, אך אין זו חובה וניתן להסתפק אף במגילה מודפסת (מגילה שאינה כשירה).

יום שישי א' אדר ב' - מדוע כדאי לכל אחד לקרוא מתוך מגילה כשרה?

כאשר שומעים את קריאת המגילה מאדם אחר, חייבים לשמוע את כל המגילה. אם "פסגנו" מילה אחת שלא שמענו משליח הציבור - לא יצאנו ידי חובה. במקרה כזה, הפתרון הוא לקרוא את המילה החסרה מתוך מגילה כשרה שאנו מחזיקים, ואז יוצאים ידי חובה לכתחילה. בדיעבד, גם אם קוראים את המילה החסרה מתוך מגילה מודפסת - יוצאים ידי חובה. מי שיש לו מגילה כשרה יכול גם לקרוא בלחש מילה במילה עם שליח הציבור, ואז גם אם לא שמעו קראו את קריאת המגילה - יצא ידי חובה.

שבוע פרשת ויקרא, הנושא: דיני פורים

יום ראשון ג' אדר ב' - האם נשים חייבות לבוא ולשמוע את קריאת המגילה?

גם נשים חייבות לשמוע את קריאת המגילה. בדרך כלל נשים פטורות מ"מצוות שהזמן גרמן", כלומר מצוות שתלויות בזמן מסוים. מצוות פורים אמנם הם תלויים בזמן, אבל חכמים קבעו שבאופן יוצא דופן נשים חייבות בכל מצוות פורים, משום שגזירת המן כללה גם את הנשים והם היו חלק מהנס. אישה שאינה יכולה להגיע לבית הכנסת בשעת קריאת המגילה - חייבת לשמוע את קריאת המגילה בבית או במקום אחר על ידי שמישהו (שהוא בעצמו חייב בקריאת המגילה) יברך ויקרא לה.

יום שני ד' אדר ב' - האם גם ילדים חייבים?

ילדים מתחת לגיל בר/בת מצווה, למרות שעדיין אינם חייבים במצוות, אם הם מבינים את הקריאה הם צריכים לבוא לבית הכנסת, לשבת בשקט ולשמוע את קריאת המגילה, כדי להתחנך לקיום מצוות. אין להביא לבית הכנסת ילדים קטנים שאינם מסוגלים לשבת בשקט, מפני שהם עלולים להפריע לגדולים לשמוע את המגילה.

יום שלישי ה' אדר ב' - האם מברכים "שהחיינו" בפורים?

בליל פורים מברכים שלוש ברכות לפני קריאת המגילה: על מקרא מגילה, שעשה ניסים ושהחיינו. ביום פורים בעדות אשכנז מברכים שוב את שלושת הברכות, כולל ברכת שהחיינו, אך בעדות ספרד מברכים רק את שתי הברכות הראשונות ולא מברכים שהחיינו ביום. כאשר מברכים את ברכת שהחיינו יש לכוון שברכה זו תחול גם על שאר המצוות שמקיימים בפורים: משלוח מנות וסעודת פורים.

יום רביעי ו' אדר ב' - לכמה אנשים צריכים לשלוח משלוח מנות?

כל אדם חייב לשלוח ביום פורים (ולא בלילה!) משלוח מנות לאיש אחר. את המצווה מקיימים בנתינת משלוח מנות לאדם אחד בלבד, אך כל המרבה לשלוח משלוח מנות לחבריו הרי זה משובח. משלוח המנות צריך להכיל שני מיני מאכל, כגון: מיני מאפה, בשר, דגים, קופסאות שימורים, ואף דברי מתיקה. מי ששולח לחברו בגדים, ספרים, חפצים שונים, ואפילו כסף לקניית מוצרי מזון - לא יצא ידי חובה עד שישלח אוכל ממש. גם נשים חייבות במשלוח מנות. אישה תשלח לאישה, והאיש ישלח לאיש, ולא להפך.

יום חמישי ז' אדר ב' - כיצד מקיימים את מצוות "מתנות לאביונים"?

מצווה על כל אחד ואחד, הן איש והן אישה, לתת ביום פורים (ולא בלילה!) צדקה לשני עניים לפחות. מצווה זו נקראת "מתנות לאביונים". את המצווה ניתן לקיים על ידי נתינת דבר מאכל לעני או סכום כסף בשווי המאכל (שווי של ארוחה מזערית), כדי שהעני יוכל ליהנות מכך בפורים. עדיף להרבות בנתינת מתנות לאביונים, מאשר להרבות בסעודה ובמשלוח מנות לחבריו, כי מצווה גדולה לשמח עניים יתומים ואלמנות. מכיוון שנתינת מתנות לאביונים הינה לצורך סעודת פורים, אין לתת את הצדקה לפני פורים. כיום אפשר לתרום, אפילו לפני פורים, לארגוני חסד מיוחדים הדואגים להעביר לנזקקים את הכסף ומצרכי המזון ביום פורים עצמו, ובכך מקיימים לכתחילה את המצווה.

יום שישי ח' אדר ב' - מה המיוחד בשבת הקרובה?

השבת הקרובה נקראת "שבת זכור". חז"ל תיקנו לקרא בתורה ארבע פרשיות בארבע שבתות החלות בחודש אדר

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

ולפניו, כדי לזכור כמה דברים הקשורים לזמנים אלו. ארבע הפרשיות הן: פרשת שקלים, פרשת זכור, פרשת פרה ופרשת החודש. "פרשת זכור" מופיעה בתורה בסוף פרשת כי תצא, בחומש דברים. פרשה זו עוסקת במצוות מחיית עמלק. התורה מצווה אותנו לזכור את מעשה עמלק – "זכור את אשר עשה לך עמלק... לא תשכח". חז"ל לימדו אותנו שמצווה זו מקיימים על ידי שקוראים בספר תורה בכל שנה את "פרשת זכור". לכן, קריאת פרשת זכור היא מצווה מן התורה (לדעת הרבה פוסקים), וצריך להקפיד מאוד לשמוע כל מילה, ולכוון לצאת ידי חובה. מכיוון שהמן הרשע היה מזרעו (כלומר מצאצאיו) של עמלק, קוראים פרשה זו בשבת שלפני פורים.

שבוע פרשת צו, הנושא: דיני פורים/המשך

יום ראשון י' אדר - מתי עושים "סעודת פורים"?

אחת ממצוות פורים היא סעודת פורים, הנקראת גם "משתה". במצווה זו, כמו בשאר מצוות פורים, חייבים גם האנשים וגם הנשים. זמן סעודת פורים הוא ביום ולא בלילה, ולכן מי שעשה סעודה רק בלילה לא יצא ידי חובה. יש מקפידים לעשות את הסעודה לפני חצות היום (בערך לפני השעה 11:45), אולם ניתן לעשות את הסעודה במשך כל יום הפורים. יש להתפלל מנחה לפני הסעודה (אם הסעודה נעשית לאחר חצות היום). מצווה להרבות במאכלים בסעודה זו, לשתות יין ולאכול בשר. טוב לאכול לחם בסעודה זו, אך אין זו חובה.

יום שני י"א אדר - מדוע מתחפשים בפורים?

בפורים נוהגים להתחפש ויש לכך מספר טעמים (=סיבות):

1. כדי להרבות בשמחה כפי שכתוב במגילת אסתר: "לעשות אותם (את ימי הפורים) ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות...".
 2. המן תכנן להשמיד את כל היהודים בחודש אדר "ונהפוך הוא" – הוא הושמד ועם ישראל חי וקיים. כדי לסמל את "ונהפוך הוא" אנו הופכים את עצמנו ע"י התחפושת לדמויות שונות.
 3. נס פורים הוא נס נסתר. כלומר, מי שקורא את מגילת אסתר יכול לחשוב שלא היה כאן שום נס כי הכל היה רק במקרה (במקרה נבחרה אסתר, במקרה נכנס המן וכו' וכו'). גם שם ה' נסתר ולא מופיע כלל במגילה. אך כאשר בוחנים היטב את האירועים מגלים שהכל מתוכנן ומושגח ע"י ה'. ה' כאילו "מחופש"! לכן גם אנו מסתתרים מאחורי המסכות ומתחפשים.
- ישנן עוד סיבות נוספות למנהג התחפושות. כאשר אנו מתחפשים נקפיד שהתחפושת תהיה צנועה ומתאימה לנו כיהודים שומרי מצוות.

יום שלישי י"ב אדר - מחר "תענית אסתר". מה זה אומר?

בימי מרדכי ואסתר כאשר המן הרשע ביקש להשמיד את כל היהודים, בהוראת אסתר המלכה, התאספו כולם ביום יג' באדר צמו התפללו ובקשו רחמים מה' שיעזור להם בשעת צרתם. שמע ה' את זעקתם, קיבל את תשובתם ותעניתם ונעשה נס ליהודים - היהודים הרגו מאויביהם שבעים וחמשה אלף, ואילו מהיהודים לא נהרג אפילו אדם אחד. לזכר תענית זו, נוהגים להתענות בכל שנה ביום יג' באדר. כדי לזכור שה' רואה ושומע כל אדם בשעת צרה, כאשר הוא מתענה וחוזר בתשובה. תענית זו נקראת: "תענית אסתר". ילדים מתחת לגיל בר מצוה אינם צריכים לצום צום זה, ומותר להם לאכול מזון החיוני להם. אך אין לאכול ממתקים או דברים אחרים שאינם חיוניים.

שבוע פרשת שמני, הנושא: דיני פסח

יום ראשון יז' אדר ב' - מה אסור לעשות עם חמץ?

כתוב בתורה: "וְלֹא יֵרָאָה לָךְ חֻמֶּץ וְלֹא יֵרָאָה לָךְ שְׂאֵר בֶּכֶל גְּבֻלָּךְ" (שמות יג, ו). בפסוק זה ובעוד שני פסוקים נוספים התורה הזכירה את איסור חמץ. חז"ל למדו מכך שיש בחמץ שלשה איסורים (שלשה דברים שאסור לעשות בחמץ):

1. אסור לאכול חמץ בפסח. מי שאוכל חמץ בפסח במזיד (=בכוונה) עונשו כרת.
2. אסור להנות מחמץ בפסח, כגון להריח אותו או למכור אותו.
3. אסור שיהיה ברשותו חמץ, אפילו במקום מוחבא שאין רואים אותו.

יום שני יח' אדר ב' - מהו "חמץ"?

"חמץ" פירושו: חמשת מיני דגן (שהם: חיטה, שעורה, שיבולת שועל, שפון וכוסמת) ששרו את הגרעינים שלהם במים, או שנעשה מהם קמח והקמח בא במגע עם מים במשך 18 דקות. כלומר, בצק העשוי מקמח ומים שלא הספיקו לאפות אותו תוך 18 דקות הרי הוא חמץ. כל דבר מאכל העשוי מקמח, שלא הייתה עליו השגחה מיוחדת שלא יחמיץ, נחשב לחמץ כיון שבחודאי החמיץ בשעת תהליך הייצור.

יום שלישי יט' אדר ב' - מה עושים עם חמץ שנשאר?

לפני פסח יש להשתדל לא לאגור כמויות גדולות של חמץ, כדי להספיק ולסיים את כל החמץ עד זמן בדיקת חמץ. אם בכל זאת נשאר חמץ שלא ניתן לסיים ולאכול עד פסח – יש לעטוף אותו בשקית ניילון ולהשליך אותו לפח אשפה יום או יומיים לפני פסח. במקרה זה יש לוודא שפינוי החמץ (פח האשפה) יעשה לפני פסח. בזריקת חמץ לפח לא עוברים על "בל תשחית"!

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יום רביעי כ' אדר ב' - מדוע כל כך חשוב להקפיד על כשרות לפסח?
פירור של חמץ שהתערבב במאכל אחר לעולם לא מתבטל, וכל התערבות הופכת להיות תערובת חמץ! לכן, בקניית מצרכי מזון לפסח יש להקפיד מאוד שעל כל מוצר תהיה חותמת של "כשר לפסח" וגם מצוין מי נותן את הכשרות המיוחדות לפסח.

יום חמישי כ"א אדר ב' - האם צריך לבדוק חמץ במכונית?
בתחילת ליל יד' בניסן (לילה לפני ליל הסדר), מיד לאחר צאת הכוכבים בודקים את החמץ. כלומר, בודקים לאור הנר את כל חדרי הבית לוודא שלא נשאר חמץ. כל מקום שיש סיכוי שנכנס לשם חמץ צריך לבדוק. במדפי הארונות, בכיסוי הבגדים (במיוחד של הילדים הקטנים), בכלי המטבח וכדומה. גם במכונית יש לבדוק חמץ היטב, משום שרגילים להכניס לשם חמץ והוא מתפזר מתחת למושב. הבדיקה במכונית תיעשה בעזרת פנס ולא בנר, מחשש לסכנה!

יום שישי כ"ב אדר ב' - מה מברכים על בדיקת חמץ?
לפני הבדיקה מברכים: "ברוך... על ביעור חמץ". אין לדבר כלל בין הברכה לתחילת הבדיקה, ורצוי לא לדבר בזמן בדיקת חמץ בדברים שאינם קשורים לבדיקה. את כל החמץ שנשאר מרכזים במקום אחד ודואגים שלא יתפזר. בסיום הבדיקה עושים ביטול חמץ, כלומר אומרים בפה שאנו יותר לא מחשיבים את החמץ והרי הוא הפקר כעפר הארץ. הנוסח המדויק מופיע בסידור והוא כתוב בשפה הארמית, אך מי שלא מבין זאת יכול לומר בלשון בעברית.

שבוע פרשת תזריע, הנושא: דיני פסח/המשך

יום ראשון כ"ד אדר ב' - מתי שורפים את החמץ שנשאר?
ביום יד' בניסן, לאחר סיום ארוחת הבוקר מרכזים את כל מה שנשאר מהחמץ ושורפים אותו. אין להשליך לפח אשפה ביום זה חמץ שנשאר. בסיום שריפת החמץ עושים שוב "ביטול חמץ" לפי הנוסח שמופיע בסידורים. יש לשרוף ולבטל את החמץ לכל המאוחר עד סוף שעה חמישית (שעה זמנית). זמן זה הוא בערך בשעה 11:15 (לפי שעון קיץ). יש לעקוב אחר הודעות הרבנות או לוחות השנה כדי לדעת את הזמנים המדויקים.

יום שני כ"ה אדר ב' - מה עושים בחנויות עם כל החמץ שנשאר?
חכמים התירו לחנויות מזון שנשאר להם כמויות גדולות של מזון, למכור את החמץ לגוי, משום שאם לא יעשו כך יגרם להם הפסד כספי גדול. המכירה נעשית באופן הבא: לפני חג הפסח בעל החנות מרכז את כל החמץ במקום אחד ומכסה אותו. באמצעות הרבנות הראשית (רב המקום) בעל החנות חותם על שטר בו הוא מקנה (מסור) את החמץ לגוי עד ליום האחרון של פסח. בשטר זה מציינים את מיקומו של החמץ, וכן מציינים אצל מי נמצא המפתח למקום. מרגע החתימה על השטר החמץ שייך לגוי בלבד ואסור לבעל החנות להשתמש בחמץ. הגוי רשאי להיכנס במשך כל הפסח ולקחת מהחמץ ששייך לו.

יום שלישי כ"ו אדר ב' - האם גם אדם פרטי יכול למכור לגוי את החמץ שנשאר לו?
אדם פרטי (לא בעל חנות) אינו רשאי להשאיר בביתו חמץ גמור ולסמוך על מכירת החמץ, אלא חייב הוא לבער (כלומר לזרוק או לשרוף כפי שלמדנו) את החמץ. מוצרי מזון שאינם כשרים לפסח אך אינם חמץ גמור כגון: קופסאות שימורים, קטניות, בשר ודגים, סוכריות ועוד נחשבים למוצרים שיש בהם חשש חמץ. מוצרים אלו ניתן לשמור בארון סגור (או בתא מיוחד במקרר) ואין חובה לבער אותם לפני פסח, אך רצוי למכור אותם לגוי אצל הרב המקומי.

יום רביעי כ"ז אדר ב' - על מה צריך להקפיד כשמאכילים בעלי חיים בפסח?
להרבה משפחות יש חיות מחמד ובעלי חיים שונים שהם מגדלים בבית או בחצר. לדוגמה: דגים באקווריום, אגורים, ציפורים, תוכים, אפרוחים, כלב או חתול. רוב בעלי החיים האלו מקבלים במשך כל השנה מזון מוכן שמעורבב עם חמץ (במזון הדגים יש קמח, במזון האגורים והתוכים יש גרעיני חיטה וכו'). מכיוון שאסור ליהנות מחמץ, כפי שלמדנו כבר, אסור גם לתת חמץ בפסח לבעלי חיים. לכן, מי שמגדל בעל חיים בביתו עליו לדאוג לפני פסח למזון כשר לפסח עבור בעל החיים. מכיוון שמדובר רק בשבוע אחד, ברוב המקרים ניתן לתת לבעל החיים מזון חלופי שקיים אצלנו בבית, ורצוי להתייעץ בחנות לחיות מחמד.

יום חמישי כ"ח אדר ב' - מהי "תענית בכורות"?
נוהגים שמי שהוא בכור מתענה בערב פסח (יום יד') במשך היום. תענית זו נקראת "תענית בכורות". בזמן מכת בכורות נהרגו כל בכורי המצרים, ואילו לבכורים מבני ישראל נעשה נס ולא אירע דבר. לזכר נס זה נוהגים הבכורים להתענות תענית זו. התענית חלה גם על מי שהוא בכור לאמו (כלומר, שהוא הבן הראשון שאמו ילדה), למרות שהוא לא בכור מאביו, או להפך – בכור מאביו אך לא בכור מאמו. נוהגים שהבכורות משתתפים בסעודת מצווה הנערכת ביום זה בבוקר בסיום מסכת, ובכך נפטרים מתענית זו כיוון שמתור להם לאכול מסעודת מצווה.

יום שישי כ"ט אדר ב' - מה אוכלים בערב פסח?
מותר לאכול חמץ בערב פסח (יום יד') עד סוף שעה רביעית (שעה זמנית), זמן זה הוא בערך קרוב לשעה 9:50 בבוקר לפי שעון קיץ. במשך כל היום לא אוכלים מצה, כדי שמצוות אכילת מצה בליל הסדר תהיה חביבה עלינו, ונאכל את המצה בתיאבון. יש נוהגים לא לאכול מצה החל מראש חודש ניסן, ויש אף הנוהגים לא לאכול מצה במשך

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

שלושים יום לפני הפסח. משעה שאסור לאכול חמץ ועד שעה עשירית (שעה זמנית) אפשר לאכול מצה עשירה (בהמשך נפרט מה) או חמשת מיני דגן שהם כמובן לא חמץ. שעה עשירית היא בערך בשעה 15:50 לפי שעון קיץ. משעה זו ואילך אסור לאכול כל מאכל העשוי מחמשת מיני דגן כדי שנגיע לליל הסדר בתיאבון, אבל מותר לאכול מעט פירות וירקות.

שבוע פרשת מצורע, הנושא: דיני פסח/המשך

יום ראשון ב' ניסן - האם חייבים לאכול מצה בפסח?

מצווה מן התורה לאכול מצה בלילה הראשון של חג הפסח (ליל הסדר) שנאמר: בָּרֶאשׁוֹן בְּאֶרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֹת תֹאכְלוּ מִצֵּת (שמות יב, יח). המצה שחייבים לאכול בליל הסדר נקראת "מצת מצווה". מן התורה החובה היא לאכול "כזית" מצה, אולם חכמים קבעו לאכול בליל הסדר ארבע פעמים "כזית" מצה. בשאר ימי הפסח (בחול המועד ובשביעי של פסח) אין חובה לאכול מצה, אלא העיקר שלא לאכול חמץ.

יום שני ג' ניסן - כמה זה "כזית"?

יש בכך מספר דעות: לפי הדעה המקלה כמות זו היא שליש מצת מכונה, לפי הדעה המחמירה יותר – חצי מצת מכונה, ויש מחמירים אף יותר וטוענים שכמות זו היא 3/4 מצת מכונה. ב"כזית" הראשון שאוכלים בליל הסדר מקיימים את המצווה מהתורה לכן מברכים לפני כן: "על אכילת מצה". את ה"כזית" הראשון יש לאכול בתוך 4 דקות.

יום שלישי ד' ניסן - מהי "מצה שמורה" ומהי "מצה עשירה"?

מצה שמורה היא מצה העשויה מחיטים ששמרו עליהם שלא יבואו במגע עם מים משעת הקצירה ועד האפייה. לכתחילה יש לאכול בליל הסדר מצה שמורה. בדיעבד, מי שאין לו מצה שמורה, יוצא ידי חובה גם במצה רגילה. בשאר ימי הפסח אין חובה לאכול מצה שמורה, אך יש המקפידים בכל ימי הפסח שהמצה תהיה מצה שמורה. מצה עשירה היא מצה שנילושה במי פירות: יין, דבש, חלב, מי בצים ושאר משקים. לדעת הספרדים מותר לאכול מצה עשירה בכל ימי הפסח חוץ מליל הסדר, ולדעת האשכנזים מצה עשירה מותרת רק לחולה.

יום רביעי ה' ניסן - איזו מצווה נוספת מקיימים בליל הסדר?

באמירת ההגדה של פסח מקיימים את מצות "סיפור יציאת מצרים". מצווה גדולה לספר על עבודת הפרך שעבדו אבותינו במצרים, על כך שה' גאל אותם בניסים גדולים ועל היציאה מעבדות לחרות. מטרת הסיפור היא, להודות לה' על החסדים שעשה עם אבותינו ועמנו, להשריש בלבנו את האמונה בה', את השגחתו הפרטית בעולם ואת בחירתו בעם ישראל להיות לו לעם סגולה. אמרו חכמינו זכרונם לברכה: "כל המרבה לספר ביציאת מצרים – הרי זה משובח".

שבוע פרשת קדושים, נושא: קדושת א", אהבת הארץ והמקדש (תפילה לכוון המקדש), קדושת ביהכ"ס

יום ראשון כג ניסן - מהי הזכות לשבת בארץ?

זכינו ברוך ה' לחיות בארץ ישראל שלנו, ארץ אהובה ונכספת. עלינו להודות על זכות זו, שלא הייתה מנת חלקם של אבותינו בדורות הקודמים אף שכל ימיהם נשאו את נפשם אליה והתפללו על כך שלוש פעמים ביום.

יום שני כד ניסן - למה התגעגע עם ישראל?

במשך כל שנות גלותנו, נשא עמנו את געגועיו ואת תקוותו הגדולה לעתידו המיועד לו בארץ עברו; אבל לא רק לירושלים של מטה התגעגע, לא רק לארץ ישראל החומרית המדינית נשא את נפשו. מושא געגועיו היה גם ירושלים של מעלה, לארץ ישראל השמימית, הרוחנית, המוסרית, הבאה לידי ביטוי גדול ומלא בירושלים ובמקדש.

יום שלישי כה ניסן - האם יש מצווה לשבת בארץ?

לפי הרמב"ן, מצוות ירושת הארץ והישיבה בה היא מצוות עשה מן התורה, מצווה המוטלת על כל יחיד הנוהגת גם בזמן הגלות. ובלשונו: "שנצטוונו לרשת את הארץ אשר נתן האל יתברך ויתעלה לאבותינו, לאברהם, יצחק ויעקב, ולא נעזבנה ביד זולתנו מן האומות או לשממה. והוא אמרו להם (במדבר ל"ג, נ"ג-נ"ד): "וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ וְיִשְׁבְּתֶם בָּהּ, כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ, וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָהּ, וְהִתְנַחַלְתֶּם אֶת הָאָרֶץ".

יום רביעי כז ניסן - מהי קדושת בית המקדש?

אי אפשר לדבר על ארץ ישראל בלי לדבר על בית המקדש. ארץ ישראל והמקדש דבוקים זה בזה. בית המקדש הוא החלק הקדוש ביותר בתוך ארץ ישראל ולכן הקדושה של ארץ ישראל נובעת מקדושתו של המקדש.

יום חמישי כז ניסן, יום השואה והגבורה - מדוע מציינים את יום השואה והגבורה?

יום הזיכרון לשואה ולגבורה, המכונה לעתים בקיצור גם כיום השואה, מצוין בישראל מדי שנה ביום זה ומוקדש להתייחדות עם זכר השואה של העם היהודי, ועם זכר מעשי הגבורה והמרד בימים ההם. יום זה הוא יום אבל לאומי במדינת ישראל.

יום שישי כח ניסן - האם יש מצווה לבנות את בית המקדש?

מצווה מן התורה לבנות את בית המקדש, והיא מצוות עשה לדורות. ובלשון הרמב"ם: "שצוונו לבנות בית הבחירה לעבודה, בו יהיה ההקרבה והבערת אש התמיד, ואליה תהיה ההליכה והעלייה לרגל והקיבוץ בכל השנה. והוא אמרו יתעלה (שמות כ"ה, ח) "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ; וְשִׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם".

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

שבוע פרשת אמור, הנושא: מצוות התלויות בארץ

יום ראשון ל אייר - מה הן מצוות התלויות בארץ?
נצטוונו בתורה במצוות הקשורות לעבודת האדמה וגם במצוות הקשורות לפרות הארץ. מצוות אלה שונות לקנין רב בארץ-ישראל, נקראות: "מצוות התלויות בארץ".

יום שני א אייר - מה הם תרומות ומעשרות?
מכל גדולי הקרקע הראויים למאכל אדם, שגדלו בשטח אדמה השייך ליהודי בארץ-ישראל, יש להפריש חלק לכהן, ומפרישים אחר-כך ממה שנשאר חלק קטן ללוי, והלוי מפריש מעשר מכל מה שקיבל.
יום שלישי ט שבט

מה עושים היום עם תרומה גדולה?
כיום, אין נותנים את הכמות שהפרישה לכהן, משום שכלנו טמאי-מתים, והכהן אינו יכול לאכל את התרומה, אלא עוטפים אותה בשתי צטיפות ומשליכים אותה לפח אשפה. (אך, אין להשליך את התרומה בבזיון, אלא לאחר שצוטפים).

יום שלישי ב' אייר - מה עושים היום עם מעשרות?
מעשר ראשון – בזמן שהיה קיום בית-המקדש, לאחר שהפרישו תרומה-גדולה, מהנותר הפרישו עשירית ללוי. כיום שהלויים אינם ודאיים ואין לויים מיוחדים, משאירים את המעשר בבית, ואפשר לאכלו.
מעשר שני (שנים אב, ד, ה, לשמיטה) – בזמן בית-המקדש, היו אוכלים אותו בטהרה בין חומות ירושלים. כיום, פודים את קדושת הפרות בצדקת מטבוע שאיננו משתמשים בה, והמטבוע נהיית קדושה.
מעשר עני (שנים ג, לשמיטה) – נותנים לעני.

יום רביעי ג אייר, יום הזכרון לחללי צה"ל - יום הזכרון לחללי מערכות ישראל ולנפגעי פעולות האיבה, המכונה לעתים בקיצור גם כיום הזכרון, הינו יום זיכרון הנועד להנצחת זכרם של חללי מערכות ישראל וחללי פעולות האיבה, לאורך כל שנות היישוב היהודי החדש בארץ ישראל. יום הזכרון חל יום לפני יום העצמאות, ללמד שבזכותם של חללים אלו הוקמה המדינה. יום הזכרון הוא יום אבל לאומי במדינת ישראל

יום שישי ה אייר - מה דינם של לקט ושכחה?
לקט – שבולים שנשרו מהידים של הקוצרים, בשעת קצירת התבואה, אין להרימם ולאספם. אלא, יש להשאירם עבור העניים שבאים ללקט אותם.
שכחה – מי ששכח בשדה, בשעת הקצירה, שבולים ויחידות, אסור לו לחזור ולקחת אותן, ועליו להשאירן עבור העניים. ומצוה זו נוהגת גם בפרות ובכרם עצבים, וגם בזמנינו.

שבוע פרשת בהר, נושא: ספירת העומר

יום ראשון ז אייר - מהיכן לומדים מצוות ספירת העומר?
"וספרתם לכם ממחרת השבת, מיום הביאכם את עמר התנופה, שבע שבתות תמילת תהיינה". רבותינו ז"ל הסבירו שהשבת האמורה כאן היא יום טוב שגם נקרא בתורה "שבת". והוא יום טוב הראשון של פסח. לכן במוצאי יום טוב ראשון של פסח, מתחילין לספור ספירת העומר עד גמר שבעה שבועות.

יום שני ח אייר - איך סופרים ספירת העומר?
צריך לברך ולספור מעומד, ואם ספר בישיבה יצא ידי חובה. זקן או חולה שקשה להם לעמוד, יכולים לספור לכתחילה בישיבה.

יום שלישי ט אייר - מה צריך לדעת לפני שמברך?
קודם שיברך, צריך שידע על מה הוא מברך, כלומר, שידע כמה ימים הוא בספירה. ואם לא ידע ופתח וברך על דעת שספור כמו שישמע מחבירו – יצא ידי חובה.

יום רביעי י אייר - מתי זמן ספירת העומר?
המצוה היא לספור מיד בתחילת כל לילה, בתפלת ערבית, ובדיעבד זמן הספירה כל הלילה, וסופרים את ספירת-העומר בצמיחה.

יום חמישי יא אייר - מה דינו של מי ששכח?
מי ששכח ולא ספר את ספירת-העומר כל הלילה, יספור ביום בלא ברכה. ובליילות הבאים ימשיך ויספור בברכה

יום שישי יב אייר - האם יש לפעמים שסופרים בלי ברכה?
אם שכח לספור פעם אחת בלילה וביום, שוב אינו יכול לספור בברכה. אמנם בלי ברכה הוא חייב לספור. ושוב יעשה אם ישמע את הברכה מחבירו שיכוין להוציאו ידי חובה או משליח ציבור. אם אין מי שיכוין להוציאו יברך ללא שם ומלכות ויהרהר שם ומלכות בליבו

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

שבוע פרשת בחוקתי

יום ראשון יד אייר - מדוע אבלים בימים אלה?
בְּיָמֵי סְפִירַת-הָעוֹמֶר, עַד ל"ג בְּעֹמֶר, מֵתוּ 24 אֲלָף תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נָהְגוּ כְבוֹד זֶה בְּזֶה. וְלָכֵן, נוֹהֲגִים קָצֵת דִּינֵי אֲבָלוֹת בְּיָמֵים אֵלֶּה, עַד ל"ד בְּעֹמֶר.

יום שני ט"ו אייר - מתי אסור להסתפר?
אין להסתפר בימי ספירת העומר. למנהג ספרדים אסור תספורת נמשך עד לבוקר יום ל"ד בעומר. ולמנהג אשכנזים עד בוקר יום ל"ג בעומר, ויש מקילים מליל ל"ג בעומר, ובשעת הצורך אפשר לסמוך עליהם.

יום שלישי ט"ז אייר - האם אסור לשמוע כלי זמר בספירת העומר?
נהגו לאסור נגינה ושמיעת כלי זמר.
למנהג הספרדים, אמנם ימי האבלות נמשכים עד ל"ד בעומר בבוקר, אלא שבל"ג בעומר, לכבוד הילולת רבי שמעון בר יוחאי, מותר לנגן ולרקוד. למנהג אשכנזים, האיסור נמשך עד סוף יום ל"ב לעומר, ומתחילת ליל ל"ג בעומר מותר לנגן ולרקוד ולשמוח לכבוד הילולת רבי שמעון בר יוחאי. ולאחר מכן מותר לנגן ולשמוע כלי נגינה.

יום רביעי י"ז אייר - מה קרה בל"ג בעומר?
1. נפסק מותם במגפה של תלמידי רבי עקיבא
2. רבי שמעון בר יוחאי (רשב"י) נולד ונפטר, ובשעת פטירתו נתגלו לו סודות תורה נשגבים והוא מסר את ספר הזהר.
3. המן במדבר התחיל לרדת בתאריך זה.

יום שישי י"ט אייר - איך מתכוננים למתן תורה?
כאשר אנו סופרים "ספירת העומר", מבטאים אנו בכך את געגועינו לקבלת התורה. ימי הספירה מהווים הכנה לחג של קבלת התורה. כל יום מימות הספירה, אנו עולים למדרגה גבוהה יותר, עד שבא היום ה-50 – חג השבועות, ואז אנו ראוים לכך שה' ייתן לנו את התורה.

שבוע פרשת במדבר, נושא: הלכות יום טוב, יום ירושלים וחג השבועות

יום ראשון כא אייר - האם דיני שבת ויום טוב שווים??
כל מלאכה האסורה בשבת – אסורה ביום-טוב, חוץ ממלאכות הנקראות "מלאכת אכיל-נפש". משג זה נגזר מלשון הפסוק: "אך אשר יאכל לכל נפש, הוא לבדו יעשה לכם..." (שמות י"ב) מלאכת אכיל-נפש מתרת ביום-טוב, ולכן מבשלים ואופים ביום-טוב, לצורך יום-טוב בלבד.

יום שני כ"ב אייר - מה מותר ומה אסור בהכנת האוכל ביום טוב?
המלאכות המתרות ביום-טוב לצורך "אכל נפש": לישא, אפיה, שחיטה, בישול והוצאה. המלאכות שנקראו ביום-טוב, הן: קצירה, דישה (קגון: חסית פרות), תלישה מן המחקר (קגון: גלוח וגזית צפרנים), צידה, טחינה, הרקדה (קגון: ניפוי קמח), מעמר (קגון: אסוף פרות מפרזים).

יום שלישי כ"ג אייר - למה אסור רבותינו דוקא את המלאכות האלה?
מפני שאדם עושה מלאכות אלו באופן מרבה וחפשו חכמים שאולי יעשה מלאכה זו ביום-טוב לצורך יום חול שאחריו ומנע את עצמו משמחת יום-טוב. וחפשו, משום שאדם רגיל לקצר את כל שדהו, לדרך כל ענביו, לטחון את כל הקמח...

כל מלאכה שאסור לעשות, מדין תורה, או שהיא גזרת רבותינו, אסור לעשותה אפילו בשנוי, ואסור ליהודי לומר לגוי לעשות בשבילו את המלאכה. (בן איש חי, במדבר ח')

יום רביעי כ"ד אייר - האם יש דין מיוחד לשמוח בחג?
חייב אדם לשמח ביום-טוב ולקבדו ולענגו, וחיב לשמח את אשתו ואת כל בני ביתו. וכתב הרמב"ם: "כשם שמצוה לקבד שבת ולענגה, כך מצוה לקבד ימים טובים, לענגם ולשמח בהם, שנאמר: ושמחת בחגך" כיצד היא השמחה בחג? יש מי ששמח באוכל טוב, יש מי ששמח במשחקים, בספרים או בטוילים, ויש מי ששמח בבגדים יפים. אמנם, חכם – עיניו בראשו" ויבחר בתבונה את החברים הטובים והמקומם המתאים בו הוא הולך לשמח.

יום חמישי כ"ה אייר - את מי צריך לשמוח?
ככל אדם צריך לשמח את בני ביתו.
שאכל ושותה, חיב להאכיל את הגר, היתום והאלמנה עם שאר העניים והאמללים. ומי שנוצל דלתות ביתו ואכל ושותה ואינו נותן לעניים, אין זו שמחת מצוה, אלא שמחת כריסו.

יום שישי כ"ו אייר - האם יש איסור טחינה ביום טוב?
אסור לטחון ביום-טוב על-ידי מטהנה, ובדאי שאסור לטחון במטחנה חשמלית, ולכן יטחנו את המאכלים לפני יום-טוב.

אבל לטחון במכתש בשנוי, או לרסק ע"י מזלג – מותר. אין לקצץ שום דבר ביום-טוב, משום שבקציצתו עובר על מלאכת טחון. וכן, אין להשתמש בשום קצוץ ומקלף מבוער יום, משום ששורה עליו רוח רעה.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

שבוע פרשת נשא

יום ראשון כ"ח אייר, יום ירושלים - מה מיוחד ביום ירושלים?

מאז מלחמת העצמאות (תש"ח) ובמשך 19 שנה הייתה ירושלים, עיר הקודש והמקדש עיר מחולקת: החלק המערבי של העיר היה בידי ישראל ואילו חלקה המזרחי, כולל ירושלים העתיקה, היה בשליטת ירדן. אך ביום כ"ח בחודש אייר תשכ"ז שהיה היום השלישי למלחמת ששת הימים, שחררו חיילי צה"ל את ירושלים המזרחית, ובכך הביאו לאיחודה מחדש של העיר המחולקת.

יום זה נקבע על ידי הרבנות הראשית ומוסדות המדינה כיום חג לאומי, אומרים בו הלל ומוזיקה לקב"ה על חסדיו.

יום שני כ"ט אייר - מה דין האש ביום טוב?

אסור לכבות אש ביום-טוב. אסור ליצור או להמציא אש חדשה ביום-טוב. בכל צורה שהיא. וידוע בכל ישראל שמשאירים גר-נשמה דולק לכל משך היממה, כדי להעביר ממנו אש, לצורך אכל-נפש. הדלקת התנור - אסורה מדין הבצירה. מתיר לאפות רק אם תנור-אפייה מפעיל על-ידי "שעון שבת" לשעות מסוימות ואם תנור-אפייה דולק במשך כל החג לצרכים שונים. וכל זה דוקא בבתינים בהם אופים בכל שבת לחם ביתי.

יום שלישי א' סיון - באיזה אופן מותר לכבות אש?

מתיר לכבות את הגז ביום-טוב, על-ידי גרימת כבוי (הגרימה). כיצד? מניחים על הגז כלי מלא מים להכנת קפה וכאשר ירתחו המים יגלוש החוצה ויכבו את האש, ורק יסגור את ברז הגז לבל ימשיך לזרום. אך, גרימת הכבוי מתיר, רק כשהוצאה באמת לשותות קפה. אסור להנמיך או להגביה את עצמת האור במנוחת הלילה, ביום-טוב. אסור להנמיך אש בכינים של הגז ביום-טוב. אם-כן, מתיר להנמיך את הגז האש בכינים של הגז, רק בכדי שהאכל לא ישרף.

יום רביעי ב' סיון - מה הם דיני המוקצה ביום טוב?

יש להחמיר בדיני מוקצה ביום-טוב יותר משבת. מה טעמו של המוקצה - אסור חכמים לטלטל קצת דברים בשבת, כדי שיהיו עושה ביום חול, משום שביום השבת הוא בטל ויושב בביתו ויבוא לנצל יום זה במלאכות ובתיקון הבית ובעסוקים שאינו פנוי לעשות ביום חול ויוצא שלא שבת ונח. ואסור רבוינו שלא יטלטל ביום השבת, אלא דברים שהוא צריך ליום השבת. (משנה ברורה, הקדמה לסיומן ש"ח).

יום חמישי ג' סיון - מה דין ליל שבועות?

נוהגים להיות ערים בליל חג השבועות ולעסוק בתורה, כדי לתקן את הפגם של דור מקבלי התורה, שהיו רבים שהלכו לישון בלילה ההוא והקב"ה היה צריך להעירם לקבלת התורה, כמוזב במדרש. יש הסוברים שהטעם הוא להיפך, שבני ישראל היו ערים כל הלילה לפני מתן תורה, וזכר לזה אנו ערים בכל שנה. יש שלומדים "תיקון ליל שבועות", שבו משולבים כל חלקי התורה, ויש הלומדים סדר הלימוד הרגיל שלהם, ויש נוהגים לומר כל ספר תהלים, משום שבשבועות הוא יום פטירת דוד המלך ע"ה שכתב ספר תהלים.

יום שישי ד' סיון - כיצד מכינים את בית הכנסת לחג השבועות?

נוהגים לעטר את בתי הכנסת ובתי המגורים בעשבים ובענפי עץ, שושנים, פרחים ובשמים. טעם המנהג, היות וסביבות הר סיני שעליו ניתנה תורה היו עשבים. טעם נוסף למנהג זה, זכר לכך שבחג השבועות נדון העולם על פירות האילן, כמוזב במשנה במסכת ראש השנה, ולהזכיר שיתפללו על כך אסור לזכות עצי פרי הנותנים פירות על מנת לקשט בהם, משום שעובר בכך על האיסור של "לא תשחית את עצה" (דברים כ, יט).

שבוע פרשת בהעלותך, נושא: זהירות ושמירה מפגיעה

יום שלישי ח' סיון - למה לשמור על הגוף?

"אלוקי, נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה, אתה יצרתה". גופו ונשמתו של האדם נתנו לו כפיקדון מאת הבורא יתברך. לפיכך, האדם אחראי לשמור את עצמו מכל נזק ומכשול ועוד יותר מפני נזק שיש בו סכנת נפשות.

יום רביעי ט' סיון - האם להזהר בדרכים?

כל הדרכים הם בחזקת דרכים מסוכנות, כלומר, בכל הדרכים יש סיכון מסוים. לכן, חובה עלינו להיזהר ולהישמר בהם, וכמו שנאמר בתורתנו הקדושה: "וחי בהם".

יום חמישי י' סיון - למה זה בעיה שלי, שיהיה הנהגים?

נאמר בתורה: "...ולפני עור לא תיתן מכשול ויראת מאלוקיך אני ה'". פירושו הפשוט: אסור לעשות דבר הגורם מכשול לאדם אחר. מכאן למדנו, כי חובה עלינו להיזהר שלא להכשיל את הנוהגים בדרכים. וכל מי שהולך בדרך בצורה לא אחראית, כגון: משחק בכדור על הכביש או סמוך לו, רוכב על אופניים בצורה פרוצה, חוצה את הכביש בלי להסתכל, וכדומה למקרים הנעשים בפזיזות וחוסר אחריות, בוודאי מסכן את עצמו ומכשיל את הנוהגים בדרכים, ודבר זה אסור בהחלט.

הלכה יומית

לע"נ יהודית בת נדרה ז"ל ו- ר' אריה רחמן בן פנינה ז"ל

יום שישי יא סיון - האם צריך להסיר מכשולים?
נאמר בשולחן ערוך: וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות - מצות עשה להסירו ולהישמר ממנו ולהיזהר בדבר יפה, שנאמר הישמר לך ושומר נפשו. ואם לא הסיר והניח המכשול המביאים לידי סכנה, ביטל מצות עשה ועובר ב"לא תשים דמים".

שבוע פרשת שלח, נושא: ימי בין המצרים, תשעה באב ושאר תעניות

יום ראשון יג סיון - מה הם "בין המצרים"?
התקופה שבין י"ז בתמוז ועד לתשעה באב, מכונה בשם "בין המצרים" בהם מתאבלים על חורבן ירושלים וחורבן בית-המקדש. בתקופת אבל זו, נמנעים מהפעולות הבאות שיפורטו בימים הבאים.

יום שני יד סיון - מה אסור בימי בין המצרים?
עריכת חתונות (מנהג הספרדים לאסור עריכת נישואין מראש חודש אב), חגיגות וכדומה, אסורים. אסור לשמוע שירים המלווים בכלי נגינה, כולל שמיעה מטייפ, דיסק וכדומה אסור לרקוד ריקודים בימי בין המצרים אפילו ללא כלי נגינה.
תספורת מכל סוג שהיא יש דעות שונות ממתי אסור, וכל אחד יעשה כמנהג אבותיו. כמו כן אסור רכישת או לבישת בגד חדש; ברכת "שהחינו" על פרי חדש (ישנם המברכים שהחינו בשבת).

יום שלישי טו סיון - מה אסור בתשעת הימים מראש חודש אב?
אסור לבנות בית או לשפץ את הבית כאשר זה נעשה לרווחה ונוי, אבל לצורך מגורים מותר. אסור לסייד ולצייר את ביתו. בתשעת הימים אסור לאכול בשר בהמה או עוף או תבשיל של בשר, (בראש חודש עצמו מותר).

יום רביעי טז סיון - מה אסור בשבוע שחל בו תשעה באב?
אסור לכבס בגדים, וכן ללבוש בגדים מכובסים בשבוע זה. (המעוניין להחליף בגדיו בימים אלו, עליו ללבוש לפני שבוע זה -את הבגדים המיועדים להחלפה בימים אלו- במשך כמחצית השעה בלבד, ואז הבגדים לא ייקראו "מכובסים").

בשבוע שחל בו תשעה באב אסור לרחוץ כל גופו במים חמים.

יום חמישי יז סיון - יש דברים המותרים בכל ימי בין המצרים?
מותר לשחות בים (בחוף נפרד כמובן), בתנאי שאין בכך סכנה. מותר לשטוף את הרצפה. מותר לגזוז ציפורניים. מותר לצחצח נעליים. מותר להסתרק. מותר להגהץ בגדים.

יום שישי יח סיון - מה אסור בתשעה באב?
תשעה באב אסור באכילה ושתייה ורחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה, ולילו כיומו לכל דבר. ואין אוכלים אלא מבעוד יום של ערב תשעה באב.

שבוע פרשת קרח - איך אפשר בלי להתרחץ?
רחיצה אסורה בתשעה באב בין בחמין בין בצונן, ואפילו להושיט אצבעו במים אסור. ובשחרית נוטל ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו בלבד, ולאחר שניגבם ועדיין לחות קצת מעבירים על עיניו. ואם היה לכלוך על גבי עיניו ודרכו לרחצם במים, רוחץ ומעבירו ואינו חושש.

יום ראשון כ סיון - מהי נעילת הסנדל שאסורה?
נעילת הסנדל אסורה בין לאנשים בין לנשים, ודוקא בנעלים של עור, אבל של בגד ועץ וגומי, מותר, שהרי קושי הארץ מגיע לרגליו ומרגיש שהוא יחף, ואפילו לובש גרבים ונועל עליהם נעלי עור אסור.

יום שני כב סיון - האם יש איסור ללמוד תורה בתשעה באב?
ביום תשעה באב אסור לקרות בתורה נביאים וכתובים. וכן אסור לשנות בו במשנה ומדרש וגמרא בהלכות ובאגדות, שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב. אבל קוראים באיוב ובדברים הרעים שבירמיה, ומדלג פסוקי נחמה שביניהם. וכן מותר ללמוד פרק אלו מגלחים, ופירוש על איכה ופירוש על איוב, וידלג עניני שמחה שבהם. וכן מותר ללמוד בספרי מוסר המעוררים לתשובה.

יום שלישי כג סיון - האם הילדים חייבים בתעניות?
הילדים פטורים מלהתענות בתשעה באב כל זמן שאינם בני מצוה, ואין בזה חינוך, שאנו מאמינים בביאת המשיח. אבל אל יאכילו אותם מעדנים.

יום רביעי כד סיון - איך מסיימים את שנת האמונה?
בדברי האמונה שאומרים כל יום, על פי הרמב"ם: אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף-על-פי שיתמהמה - עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא.

כתבו וערכו: הרב אביה אלבה, רב ומדריך מחוז דרום.
הרב רונן קליזן, רב ומדריך ח"ח מחוז מרכז.